

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 21ης Μαρτίου 2002 *

Στην υπόθεση T-231/99,

Colin Joynson, κάτοικος Μάντσεστερ (Ηνωμένο Βασίλειο), εκπροσωπούμενος από τους B. Bedford, barrister, S. Ferdinand, J. Kelly, A. Oliver, E. Bonner-Evans, T. Malyn και M. Noble, solicitors,

προσφεύγων,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον K. Wiedner, επικουρούμενο από τον N. Khan, barrister, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

υποστηριζόμενης από τη

Bass plc, με έδρα το Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο), εκπροσωπούμενη από τις M. Farquharson, J. Block και τον N. Green, solicitors, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβάινουσα,

που έχει ως αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως 1999/473/ΕΚ της Επιτροπής, της 16ης Ιουνίου 1999, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/36.081/F3 — Bass) (ΕΕ L 186, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Azizi, Πρόεδρο, K. Lenaerts και M. Jaeger, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 26ης Απριλίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Η Bass plc (στο εξής: Bass) είναι μια εταιρία της οποίας οι μετοχές έχουν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου. Ο όμιλος Bass είναι ένας διεθνής όμιλος που δραστηριοποιείται στον ξενοδοχειακό τομέα, καθώς και στον τομέα οργάνωσης ψυχαγωγικών εκδηλώσεων και παρασκευής ποτών, μεταξύ άλλων μπύρας, στην Ευρώπη, στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε άλλες χώρες.
- 2 Τον Ιούνιο του 1996, ο όμιλος Bass ήταν κύριος περίπου 4 182 καταστημάτων καταναλώσεως ποτών στο Ηνωμένο Βασίλειο, από τα οποία τα 2 736 διαχειριζόταν ένας μισθωτός του ομίλου και τα 1 446 είχαν εκμισθωθεί σε εκμεταλλεζόμενους καταστήματα καταναλώσεως ποτών. Τον Μάρτιο του 1997, τα μισθωμένα καταστήματα του ομίλου Bass περιελάμβαναν 1 430 καταστήματα καταναλώσεως ποτών, από τα οποία 106 βρίσκονται στη Σκωτία. Από αυτά τα 1 430 καταστήματα, 1 186 είχαν εκμισθωθεί με τυποποιημένες μισθώσεις, 178 στο πλαίσιο συμβάσεως αορίστου χρόνου (tenancy at will), 42 με σύμβαση βραχυπρόθεσμης μισθώσεως (foundation agreement), τα δε υπόλοιπα 24 είτε είχαν εκμισθωθεί βάσει συμβάσεως άλλου είδους είτε παρέμεναν ελεύθερα.
- 3 Κατά τη διάρκεια του έτους 1998, ο όμιλος Bass πώλησε προοδευτικά ένα μεγάλο μέρος των μισθωμένων καταστημάτων του, διατηρώντας μόνο περίπου είκοσι καταστήματα καταναλώσεως ποτών.

- 4 Οι συμβατικές σχέσεις μεταξύ του ομίλου Bass και της πλειονότητας των συνδεδεμένων με αυτήν πωλητών διεπόταν από μια τυποποιημένη σύμβαση μισθώσεως, δυνάμει της οποίας μία από τις εταιρίες του ομίλου Bass έθετε στη διάθεση του συμβεβλημένου πωλητή ποτών ένα κατάστημα για το οποίο υφίστατο άδεια, μαζί με τον εξοπλισμό και την απαραίτητη διαρρύθμιση για την εκμετάλλευσή του, ως αντιπαροχή της καταβολής μισθώματος και της δεσμεύσεως αγοράς από την Bass, ή από προμηθευτή καθοριζόμενο από αυτή, της μπίρας που αναφέρεται στη σύμβαση μισθώσεως.
- 5 Στην τυποποιημένη σύμβαση μισθώσεως προβλεπόταν επομένως μια υποχρέωση αποκλειστικής αγοράς και μια υποχρέωση μη ασκήσεως ανταγωνισμού.
- 6 Η υποχρέωση αποκλειστικής αγοράς υποχρέωνε τον δεσμευμένο λιανοπωλητή να αγοράζει αποκλειστικά από τον αντισυμβαλλόμενο του ή από πρόσωπο καθοριζόμενο από αυτόν τις αναφερόμενες στη σύμβαση μπίρες, με τη δυνατότητα πάντως να αγοράζει μπίρα προερχόμενη από άλλο ζυθοποιό δυνάμει μιας διατάξεως της εθνικής νομοθεσίας που αποκαλείται κοινώς «Guest Beer Provision».
- 7 Η υποχρέωση μη ασκήσεως ανταγωνισμού απαγόρευε στον δεσμευμένο λιανοπωλητή να πωλεί ή να προσφέρει προς πώληση εντός του καταστήματός του ή να παραλαμβάνει στο εν λόγω κατάστημα προς σκοπό πώλησεως οποιαδήποτε μπίρα του ίδιου τύπου με την καθορισμένη μπίρα, που δεν προμήθευε όμως ο αντισυμβαλλόμενος ή πρόσωπο υποδεδειγμένο από αυτόν, ή οποιαδήποτε άλλη μπίρα, εκτός αν πρόκειται για μπίρα σε φιάλη, σε κουτί ή προσφερόμενη εντός άλλης μικρής συσκευασίας, ή μπίρας βαρελιού αν αυτή πωλείται συνήθως υπ' αυτή τη μορφή ή αν αυτό δικαιολογείται από επαρκή ζήτηση της πελατείας του καταστήματος πώλησεως ποτών.

Διοικητική διαδικασία

- 8 Τον Φεβρουάριο του 1995, η Office of Fair Trading (υπηρεσία ανταγωνισμού, στο εξής: OFT) άρχισε μια έρευνα, κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής, για την πολιτική

των τιμών που εφαρμόζουν οι βρετανικές εταιρίες ζυθοποιίας στον τομέα της χονδρικής πωλήσεως. Κατόπιν των αποτελεσμάτων αυτών της έρευνας, η οποία αφορούσε μεταξύ άλλων την Bass, η OFT ενέκρινε τον Μάιο του 1995 μια έκθεση που επιγράφεται «Έκθεση για την τιμολογιακή πολιτική των εταιριών ζυθοποιίας στον τομέα της χονδρικής πωλήσεως» και εξέδωσε ανακοινωθέν Τύπου για την έκθεση αυτή στις 16 Μαΐου 1995.

- 9 Στις 11 Ιουνίου 1996, η Bass Holdings Ltd και The Bass Lease Company Ltd, θυγατρικές κατά 100 % της Bass, κοινοποίησαν, σύμφωνα με το άρθρο 4 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), την τυποποιημένη σύμβαση μισθώσεως που έχει εφαρμογή σε κατάσταση πωλήσεως ποτών για τα οποία υφίσταται άδεια πωλήσεως οινοπνευματωδών ποτών προς επιτόπια κατανώαση, στην Αγγλία και την Ουαλία. Ζήτησαν αρνητική πιστοποίηση ή, άλλως, τη διαβεβαίωση εκ μέρους της Επιτροπής ότι οι συμβάσεις μπορούν να τύχουν της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1984/83 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1983, για την εφαρμογή του άρθρου [81], παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμβάσεων αποκλειστικής προμήθειας (ΕΕ L 173, σ. 5), όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 1582/97 της Επιτροπής, της 30ής Ιουλίου 1997 (ΕΕ L 214, σ. 7), ή ατομικής απαλλαγής, δυνάμει του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ αναδρομικώς από την ημερομηνία συνάψεως των συμβάσεων. Ο κανονισμός 1984/83 περιέχει, στον τίτλο του ΙΙ, ειδικές διατάξεις για τις συμφωνίες προμήθειας μπύρας.
- 10 Η Επιτροπή συμπλήρωσε τα στοιχεία που περιείχε η κοινοποίηση προβαίνοντας σε επιτόπια επαλήθευση στις εγκαταστάσεις της Bass, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, και αποστέλλοντας ορισμένες αιτήσεις παροχής πληροφοριών. Η Επιτροπή επιδίωξε ιδίως να επιβεβαιώσει τα στοιχεία που της είχε ανακοινώσει η Bass.
- 11 Κατόπιν της δημοσιεύσεως στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 17, της ανακοινώσεως με την οποία εκδήλωσε την πρόθεσή της να χορηγήσει στην Bass αναδρομικώς

απαλλαγή κατ' εφαρμογήν του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, η Επιτροπή έλαβε είκοσι απαντήσεις από ενδιαφερόμενους τρίτους. Δεκαέξι απαντήσεις είχαν συνταχθεί βάσει υποδείγματος καταρτισθέντος από μια ομάδα δράσης αποτελούμενης από δεσμευμένους λιανοπωλητές. Η Επιτροπή έλαβε επίσης τις παρατηρήσεις τριών άλλων δεσμευμένων λιανοπωλητών και ενός λογιστή.

- 12 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή έλαβε την απόφαση 1999/473/ΕΚ της 16ης Ιουνίου 1999, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (Υπόθεση IV/36.081/F3 — Bass) (ΕΕ L 186, σ. 1, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση). Αποφάσισε ότι η κοινοποιηθείσα τυποποιημένη σύμβαση μισθώσεως εμπίπτει στο άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, πλην όμως δήλωσε ότι η διάταξη αυτή δεν μπορεί να εφαρμοστεί βάσει του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, αναδρομικώς από την 1η Μαρτίου 1991 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2002.
- 13 Ο C. Joynson εκμεταλλευόταν, από τον Ιούλιο του 1992 και δυνάμει τυποποιημένης συμβάσεως μισθώσεως, ένα κατάστημα λιανικής πωλήσεως ποτών που βρίσκεται στο Bolton (Ηνωμένο Βασίλειο) και ανήκει στην Bass Holdings. Η σύμβαση έληξε όταν η Bass Holdings πώλησε το κατάστημα λιανικής πωλήσεως ποτών τον Φεβρουάριο του 1998. Κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, ο C. Joynson κατέθεσε παρατηρήσεις απαντώντας στην ανακοίνωση της Επιτροπής βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 17.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 14 Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο προσφεύγων άσκησε, στις 12 Οκτωβρίου 1999, την παρούσα προσφυγή.
- 15 Με διάταξη της 13ης Απριλίου 2000, ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος του Πρωτοδικείου χορήγησε το ευεργέτημα της πενίας στον προσφεύγοντα.

- 16 Με διάταξη της 4ης Ιουλίου 2000, ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος του Πρωτοδικείου επέτρεψε στην Bass να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.
- 17 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη στις 26 Απριλίου 2001.
- 18 Ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση
  - να καταδικάσει την Επιτροπή και την Bass στα δικαστικά έξοδα.
- 19 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από την Bass, ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη
  - να καταδικάσει τον προσφεύγοντα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού

20 Η Επιτροπή και η Bass διερωτώνται, αντιστοίχως, ως προς το έννομο συμφέρον και την ενεργητική νομιμοποίηση του προσφεύγοντος.

1. Επί του εννόμου συμφέροντος

Επιχειρήματα των διαδίκων

21 [...]

22 Ο προσφεύγων θεωρεί ότι μπορεί να προβάλει την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

23 Πρέπει να υπομνηστεί ότι ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο πρέπει να δικαιολογεί έννομο συμφέρον γεγονημένο και ενεστώσ για την ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 1992, T-138/89, NBV και NVB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2181, σκέψη 33).

- 24 Από τα αποδεικτικά έγγραφα που προσκόμισε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ο προσφεύγων και από στοιχεία που παρασχέθηκαν από αυτόν και από την παρεμβάδουσα προκύπτει ότι ο προσφεύγων άσκησε κατά της Bass αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον των αγγλικών δικαστηρίων με αντικείμενο την αποκατάσταση της ζημίας που φέρεται να υπέστη λόγω του ότι του επιβλήθηκαν με την τυποποιημένη σύμβαση μισθώσεως, η οποία έτυχε απαλλαγής από την Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, υποχρεώσεις που αντιβαίνουν προς το άρθρο 81 ΕΚ και ότι η αγωγή αυτή εκκρεμεί.
- 25 Ο προσφεύγων διατηρεί επομένως υλικό και ηθικό συμφέρον για τη λύση της παρούσας διαφοράς παρά την καταγγελία της συμβάσεως μισθώσεως.

2. Επί της ενεργητικής νομιμοποίησης του προσφεύγοντος

Επιχειρήματα των διαδίκων

26
έως
27 [...]]

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 28 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, υποκείμενα εκτός των αποδεκτών μιας αποφάσεως δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι η απόφαση τα αφορά ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, παρά μόνον αν τα θίγει λόγω

ορισμένων ξεχωριστών ιδιοτήτων ή μιας πραγματικής καταστάσεως που τα χαρακτηρίζει σε σχέση προς κάθε άλλο πρόσωπο και, έτσι, τα εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1963, 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937, και συγκεκριμένα σ. 942, και της 23ης Μαΐου 2000, C-106/98 P, Comité d'entreprise de la Société française de production κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-3659, σκέψη 39).

29 Εν προκειμένω, ο προσφεύγων άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως περί απαλλαγής μιας συμφωνίας στην οποία είχε συμμετάσχει και ως προς την οποία υποστηρίζει ότι με τη συμφωνία αυτή του επιβλήθηκαν τιμές που συνιστούν δυσμενή διάκριση και, κατ' αυτόν τον τρόπο, εμποδίστηκε να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό με ίσους όρους. Επίσης, άσκησε ενώπιον των αγγλικών δικαστηρίων αγωγή αποζημιώσεως κατά της Bass συνεπεία του γεγονότος ότι του επιβλήθηκαν, στο πλαίσιο της απαλλαγείας συμφωνίας, υποχρεώσεις που αντιβαίνουν προς το άρθρο 81 ΕΚ. Επιπλέον, συμμετείχε στη διοικητική διαδικασία.

30 Ενόψει αυτών των περιστάσεων, που καθιστούν φανερό ότι η προσβαλλόμενη απόφαση επηρεάζει την προσωπική νομική του κατάσταση, ο προσφεύγων βρίσκεται σε μια πραγματική κατάσταση που τον εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη της εν λόγω αποφάσεως. Επομένως, η απόφαση τον αφορά ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ. Δεδομένου, εξάλλου, ότι δεν αμφισβητείται, ούτε μπορεί να αμφισβητηθεί, ότι η απόφαση αυτή τον αφορά επίσης άμεσα, η προσφυγή του ακυρώσεως τηρεί τις προϋποθέσεις παραδεκτού που καθορίζονται από την προπαρατεθείσα διάταξη.

31 Η Bass θεωρεί πάντως ότι η προσφυγή είναι παρά ταύτα απαράδεκτη για τον λόγο ότι το γεγονός ότι ένας μεμονωμένος αντισυμβαλλόμενος θέτει υπό αμφισβήτηση το κύρος της αποφάσεως περί απαλλαγής μιας τυποποιημένης συμφωνίας στην οποία συμμετέχει μαζί με πολυάριθμους επιχειρηματίες συνιστά παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

- 32 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι ιδιώτες έχουν από το κοινοτικό δίκαιο δικαίωμα πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας [διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 29ης Ιανουαρίου 1997, C-393/96 P(R), Antonissen κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-441, σκέψη 36], στο πλαίσιο δε της Συνθήκης προβλέφθηκε η θέσπιση πλήρους συστήματος δικαστικής προστασίας έναντι των πράξεων των κοινοτικών οργάνων που μπορούν να έχουν έννομα αποτελέσματα (απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 302/87, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1988, σ. 5615, σκέψη 20).
- 33 Όμως, το δικαίωμα αυτό του ιδιώτη θα καθίστατο κενό περιεχομένου αν δεν είχε τη δυνατότητα να θέσει υπό αμφισβήτηση το κύρος μιας πράξεως κατά της οποίας, εντούτοις, μπορεί, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, να ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως, για τον λόγο ότι, ενώ η πράξη αυτή αφορά επίσης πολυάριθμα άλλα πρόσωπα, η αρχή της ασφάλειας δικαίου θα εμπόδιζε να τεθεί υπό αμφισβήτηση.
- 34 Επιπλέον, αν γινόταν δεκτό ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου μπορεί να ματαιώνει το δικαίωμα ενός αντισυμβαλλομένου να ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως περί απαλλαγής μιας συμφωνίας στην οποία συμμετέχει μαζί με πολυάριθμους άλλους επιχειρηματίες, η αρχή αυτή θα έπρεπε επίσης να εμποδίζει ένα εθνικό δικαστήριο, το οποίο επιλαμβάνεται μιας υποθέσεως στο πλαίσιο της οποίας ο εν λόγω αντισυμβαλλόμενος έθεσε υπό αμφισβήτηση το κύρος αυτής της αποφάσεως, να υποβάλει στο Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 234 ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα περί του κύρους της πράξεως. Πράγματι, τα αποτελέσματα της εκ μέρους του Δικαστηρίου κηρύξεως της πράξεως ως ανίσχυρης κατόπιν μιας τέτοιας διαδικασίας είναι παρόμοια προς τα αποτελέσματα μιας ακυρωτικής αποφάσεως του Πρωτοδικείου το οποίο έχει επιληφθεί προσφυγής ακυρώσεως βάσει του άρθρου 230 ΕΚ. Επομένως, η άποψη της Bass θα είχε ως αποτέλεσμα, εκτός του περιορισμού του συστήματος της δικαστικής προστασίας των ιδιωτών, να καθίσταται δυνατή, βάσει της τηρήσεως της αρχής της ασφάλειας δικαίου, η διατήρηση σε ισχύ παρανόμων πράξεων.
- 35 Επομένως, η επιχειρηματολογία της Bass πρέπει να απορριφθεί.

Επί της ουσίας

36 Πρέπει να υπομνησθεί ότι ο ασκούμενος από τον κοινοτικό δικαστή έλεγχος για τις περίπλοκες οικονομικής φύσεως εκτιμήσεις στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που της απονέμει το άρθρο 81, παράγραφος 3, ΕΚ ως προς καθεμία από τις τέσσερις προϋποθέσεις που περιέχει περιορίζεται κατ' ανάγκη στην εξέταση του αν τηρήθηκαν οι κανόνες διαδικασίας και αιτιολογίας, καθώς και αν τα πραγματικά περιστατικά ήταν υποστατά και δεν συνέτρεχε προδήλως πεπλανημένη εκτίμηση ή κατάχρηση εξουσίας (απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Νοεμβρίου 1987, 142/84 και 156/84, ΒΑΤ και Reynolds κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4487, σκέψη 62, και του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1997, T-213/95 και T-18/96, SCK και FNK κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1739, σκέψη 190).

37 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πάσχει λόγω προδήλως πεπλανημένων εκτιμήσεων και δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη.

A — Επί του λόγου που αντλείται από προδήλως πεπλανημένες εκτιμήσεις

38 Ο προσφεύγων θεωρεί ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε προδήλως πεπλανημένες εκτιμήσεις όσον αφορά την ανεπαρκή λήψη υπόψη της αποδοτικότητας των καταστήματος λιανικής πωλήσεως ποτών που συνδέονται με την Bass και την αξιολόγηση της διαφοράς τιμών, της μισθωτικής προμηθευτικής και ορισμένων άλλων ανταθμιστικών οφελών.

1. *Επί της ανεπαρκούς λήψεως υπόψη του αποτελέσματος των τυποποιημένων συμβάσεων μισθώσεως επί της αποδοτικότητας των καταστημάτων λιανικής πώλησεως ποτών που συνδέονται με την Bass*

- 39 Στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή θεώρησε ότι η συμφωνία προμήθειας μπύρας συνεπάγεται γενικώς βελτίωση της διανομής (αιτιολογικές σκέψεις 168 έως 172), πλην όμως έκρινε ότι έπρεπε να εξεταστεί αν το πλεονέκτημα αυτό μπορεί να υλοποιηθεί όταν ο δεσμευμένος λιανοπωλητής υφίσταται σημαντικές διαφορές τιμών (αιτιολογική σκέψη 173).
- 40 Προς τον σκοπό αυτό, σημείωσε ότι η δυσμενής διάκριση μέσω των τιμών αποτελεί σημαντικό στοιχείο που δικαιολογεί οικονομικά τη χορήγηση απαλλαγής στις συμφωνίες αποκλειστικής αγοράς. Συγκεκριμένα, πρώτον, μια συμφωνία αποκλειστικής αγοράς επιτρέπει αυτό το είδος δυσμενούς διακρίσεως, δεδομένου ότι για όλη τη διάρκεια της συμφωνίας ο αγοραστής, σε αντίθεση με τους άλλους πελάτες του παραγωγού, δεν έχει άλλη νόμιμη εναλλακτική πηγή προμηθείας (αιτιολογική σκέψη 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Δεύτερον, όσον αφορά τον όρο που έχει σχέση με τη βελτίωση της διανομής, η Επιτροπή έκρινε ότι για κάποιον που υφίσταται «καθαρή» αισθητή δυσμενή διάκριση ως προς τις τιμές μπορεί να αποδειχθεί δύσκολο να ασκήσει ανταγωνισμό με ίσους όρους (αιτιολογική σκέψη 175 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 41 Πρόσθεσε ότι η σκέψη ότι η δυσμενής διάκριση συνεπεία των τιμών μπορεί να είναι ασυμβίβαστη προς το άρθρο 81, παράγραφος 3, ΕΚ εκφράζεται επίσης στον κανονισμό 1984/83. Συγκεκριμένα, στην αιτιολογική σκέψη 21 του κανονισμού αυτού προβλέπεται ότι, αν σε συγκεκριμένες περιπτώσεις οι συμφωνίες που απαλλάσσονται βάσει του κανονισμού αυτού έχουν εντούτοις αποτελέσματα που δεν συμβιβάζονται με τις διατάξεις του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, η Επιτροπή μπορεί να αφαιρεί το ευεργέτημα της απαλλαγής. Επιπλέον, το άρθρο 14, στοιχείο γ', σημείο 2, του κανονισμού 1984/83 αφορά ρητώς την αδικαιολόγητη δυσμενή διάκριση λόγω των τιμών (αιτιολογική σκέψη 175 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

- 42 Η Επιτροπή διευκρίνισε ότι η εφαρμογή αυτών των εκτιμήσεων στις τυποποιημένες συμβάσεις μισθώσεως σημαίνει, στο πλαίσιο της βρετανικής αγοράς της μπύρας που καταναλίσκεται επιτόπου, ότι ο δεσμευμένος λιανοπωλητής που υφίσταται αδικαιολόγητες διαφορές τιμών ενδέχεται να μην είναι σε θέση να ανταγωνιστεί με ίσους όρους. Εξάλλου, εφόσον όλες οι άλλες συνθήκες είναι όμοιες, η δραστηριότητά του θα είναι λιγότερο επικερδής από των ανταγωνιστών του, ή και τελείως ασύμφορη (αιτιολογική σκέψη 176 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 43 Πρόσθεσε πάντως ότι η αδικαιολόγητη δυσμενής διάκριση λόγω των τιμών έχει αισθητή αρνητική επίπτωση στην ανταγωνιστικότητα του δεσμευμένου λιανοπωλητή και επηρεάζει την εκτίμηση όσον αφορά την έλλειψη βελτιώσεως της διανομής μόνον εφόσον είναι σημαντική και διαρκεί επί μακρόν (αιτιολογική σκέψη 177 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 44 Βάσει αυτών των σκέψεων, η Επιτροπή εκτίμησε τις διαφορές τιμών που υφίστανται οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές της Bass και διαπίστωσε ότι οι διαφορές αυτές αυξάνονται με τα χρόνια (αιτιολογική σκέψη 181 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Δέχθηκε εντούτοις το επιχείρημα της Bass ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές μπορούν να «επιβιώσουν» στην αγορά και, ως εκ τούτου, αν υπήρξε βελτίωση της διανομής, είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη, εκτός από τις διαφορές τιμών που επιβάλλονται στους δεσμευμένους λιανοπωλητές, τα ειδικά πλεονεκτήματα που απολαμβάνουν οι λιανοπωλητές, με εξαίρεση τους ανταγωνιστές τους (αιτιολογικές σκέψεις 182 και 183 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Προβαίνοντας σ' αυτή τη σύγκριση μεταξύ διαφορών τιμών και αντισταθμιστικών οφελών, η Επιτροπή κατέληξε ότι τα οφέλη αντιστάθμιζαν τις εν λόγω διαφορές και συνήγαγε συναφώς, κάνοντας χρήση των ορίων διακριτικής ευχέρειας που διαθέτει κατά την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, ότι οι τυποποιημένες συμβάσεις μισθώσεως συνέβαλαν στη βελτίωση της διανομής στη βρετανική αγορά της μπύρας που καταναλίσκεται επιτόπου (αιτιολογικές σκέψεις 184 έως 188 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

Επιχειρήματα των διαδίκων

45
έως
46

[...]

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 47 Πρέπει να τονιστεί ότι, στην αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού 1984/83, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι συμφωνίες αποκλειστικής προμήθειας συμβάλλουν γενικά στη βελτίωση της διανομής, διότι επιτρέπουν στον προμηθευτή να προγραμματίζει, με μεγαλύτερη ακρίβεια και για μεγαλύτερη διάρκεια, την πώληση των εμπορευμάτων του και εξασφαλίζουν στον μεταπωλητή τον τακτικό εφοδιασμό του κατά τη διάρκεια της συμβάσεως, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να περιορίζουν τους κινδύνους που διατρέχουν από τις διακυμάνσεις της αγοράς και να μειώνουν τις δαπάνες τους διανομής.
- 48 Εκτός από τα κοινά για όλες τις συμφωνίες αποκλειστικής προμήθειας πλεονεκτήματα, οι συμβάσεις προμήθειας μύζρας συνεπάγονται, από απόψεως βελτίωσης της διανομής, ορισμένα ειδικά πλεονεκτήματα, που δικαιολογημένα τονίζονται στην αιτιολογική σκέψη 15 του κανονισμού 1984/83. Πράγματι, από τα οικονομικά και χρηματοδοτικά πλεονεκτήματα που εξασφαλίζει ο προμηθευτής στον μεταπωλητή διευκολύνεται σημαντικά η εγκατάσταση ή ο εκσυγχρονισμός των καταστημάτων πωλήσεως ποτών καθώς και η συντήρηση και η λειτουργία τους. Ο μεταπωλητής, λόγω της υποχρέωσης αποκλειστικής προμήθειας και της επιβαλλόμενης απαγορεύσεως ανταγωνισμού, παρακινείται να συγκεντρώνει τις δραστηριότητές του πωλήσεως, με όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή του, στα προϊόντα που προβλέπει η συμφωνία. Τέτοιες συμφωνίες οδηγούν σε στενή και μακροχρόνια συνεργασία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, που επιτρέπει τη βελτίωση των προϊόντων και της εξυπηρετήσεως των πελατών εκ μέρους του μεταπωλητή. Επιτρέπουν τον μακροπρόθεσμο προγραμματισμό των πωλήσεων και, ως εκ τούτου, την αποδοτικότερη οργάνωση της παραγωγής και της διανομής. Τέλος, υπό την πίεση του ανταγωνισμού μεταξύ προϊόντων από διάφορες μάρκες, οι ενδιαφερόμενοι είναι υποχρεωμένοι να προσαρμόζουν συνεχώς τον αριθμό και τα χαρακτηριστικά των καταστημάτων πωλήσεως ποτών ανάλογα με τις επιθυμίες της πελατείας.
- 49 Στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή, αναφερόμενη δικαιολογημένα στα πλεονεκτήματα αυτά, προσθέτει ότι, λαμβανομένου υπόψη του περιοριστικού συστήματος χορηγήσεως αδειών του Ηνωμένου Βασιλείου, η ενοικίαση καταστήματος με συμφωνημένο ενοίκιο, όπως στις τυποποιημένες συμβάσεις μισθώσεως της Bass, επιτρέπει στον δεσμευμένο λιανοπωλητή να εκμεταλλεύεται ένα κατάστημα και, επομένως, να εισέρχεται με χαμηλό κόστος στην αγορά της πωλήσεως

μπύρας που καταναλίσκεται επιτόπου. Παρατηρεί, με το ίδιο σκεπτικό, ότι το σύστημα αυτό, χάρη στο οποίο ο Βρετανός ζυθοποιός παρέχει σ' έναν ανεξάρτητο επιχειρηματία τη δυνατότητα να εκμεταλλεύεται ένα κατάστημα με άδεια πωλήσεως που ανήκει στον ζυθοποιό, αυξάνει τις δυνατότητες επιλογών που υφίστανται για την είσοδο στην αγορά (αιτιολογική σκέψη 168 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

50 Κατά συνέπεια, οι τυποποιημένες συμβάσεις μισθώσεως της Bass έχουν κατ' αρχήν ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της διανομής. Λαμβάνοντας ακριβώς υπόψη το υποθετικό αυτό δεδομένο, πρέπει να εκτιμηθεί η λυσιτέλεια του ζητήματος που θέτει ο προσφεύγων ως προς την επίδραση του συστήματος των τυποποιημένων συμβάσεων μισθώσεως της Bass επί της αποδοτικότητας των καταστημάτων πωλήσεως ποτών που συνδέονται με αυτόν τον ζυθοποιό. Το ζήτημα αυτό της αποδοτικότητας είναι λυσιτελές μόνον καθόσον η προσαπτόμενη επίδραση θα μπορούσε να αποτελέσει εμπόδιο στην υλοποίηση των αποτελεσμάτων που απαριθμούνται ανωτέρω. Αυτό θα συνέβαινε μόνον αν η αποδοτικότητα των καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών που συνδέονται με την Bass ήταν μέχρι τέτοιου σημείου ασθενής ώστε να είναι αμφίβολη η ικανότητά τους διανομής μπύρας. Πράγματι, εφόσον η ικανότητα διανομής μπύρας των δεσμευμένων καταστημάτων πωλήσεως ποτών δεν θίγεται σοβαρά, τα εν λόγω πλεονεκτήματα εξακολουθούν να υφίστανται. Επομένως, η αποδοτικότητα αποτελεί ουσιώδες στοιχείο μόνον καθόσον μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση αυτή την ικανότητα.

51 Επομένως, η Επιτροπή δικαιολογημένα δεν μερίμνησε να λάβει υπόψη την αποδοτικότητα των καταστημάτων πωλήσεως ποτών που συνδέονται με την Bass παρά μόνον καθόσον αυτή θα ήταν μέχρι τέτοιου σημείου ασθενής ώστε να έθετε υπό αμφισβήτηση την ικανότητα των δεσμευμένων λιανοπωλητών να διανέμουν την μπύρα. Κατά συνέπεια, ορθώς υπογράμμισε ότι, μολονότι μια εκούσια δυσμενής διάκριση μέσω των τιμών μπορεί να εμποδίσει τους δεσμευμένους λιανοπωλητές να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό με ίσους όρους και, με όμοιες εξάλλου όλες τις άλλες συνθήκες, να ασκήσουν τη δραστηριότητά τους λιγότερο αποδοτικά από ό,τι οι ανταγωνιστές τους, δεν μπορεί εντούτοις να θεωρηθεί ότι υφίσταται από κάθε άποψη δυσμενής διάκριση. Πράγματι, όπως τόνισε στην αιτιολογική σκέψη 177 της προσβαλλομένης αποφάσεως, μόνο μια αδικαιολόγητη δυσμενής διάκριση, που είναι σημαντική και διαρκεί επί μακρό χρονικό διάστημα και, επομένως, έχει αξιοσημείωση αρνητική επίπτωση στην ανταγωνιστικότητα του δεσμευμένου λιανοπωλητή, μπορεί να επηρεάσει τη θετική εκτίμηση της συμφωνίας προμήθειας μπύρας από απόψεως βελτιώσεως της διανομής.

52 Επομένως στερείται λυσιτέλειας το ζήτημα αν οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές της Bass έχουν αποδοτικότητα ισοδύναμη προς αυτή των ανταγωνιστών τους.

- 53 Το γεγονός ότι η αποδοτικότητα των συνδεδεμένων καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών δεν είναι κατ' ανάγκη ισοδύναμη προς αυτήν των ανταγωνιστών τους συνιστά εξάλλου εν μέρει την αφετηρία της εξετάσεως της χορηγήσεως ατομικής απαλλαγής βάσει του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ. Πράγματι, οι τυποποιημένες συμβάσεις μισθώσεως, που χαρακτηρίζονται από τη συνομολόγηση ρητρών αποκλειστικής προμήθειας και μη ασκήσεως ανταγωνισμού εμποδίζουν κατ' αρχήν τους δεσμευμένους λιανοπωλητές να προμηθεύονται ελεύθερα από την αγορά και, επομένως, να αποκτούν διάφορα είδη μπύρας του ίδιου τύπου με αυτά που αφορά η σύμβαση από άλλους προμηθευτές, αυτό δε, ενδεχομένως, σε περισσότερες συμφέρουσες τιμές. Επομένως, στο μέτρο αυτό, στερούν από τους δεσμευμένους λιανοπωλητές τη δυνατότητα βελτιώσεως της αποδοτικότητάς τους. Όμως, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός αυτό καταλήγοντας, με τις αιτιολογικές σκέψεις 155 και 164 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι υποχρεώσεις αποκλειστικής προμήθειας και μη ασκήσεως ανταγωνισμού που περιέχονται στις επίδικες συμβάσεις μισθώσεως έχουν ως αποτέλεσμα του περιορισμού του ανταγωνισμού και εμπίπτουν στο άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ.
- 54 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως παραλείποντας να επαληθεύσει αν τα συνδεδεμένα με την Bass καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών έχουν αποδοτικότητα ισοδύναμη προς αυτήν των ανταγωνιστών τους.
- 55 Όσον αφορά το μόνο λυσιτελές ζήτημα που θα μπορούσε, ενδεχομένως, να θέσει η αποδοτικότητα των συνδεδεμένων με την Bass καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών, όπως καθορίζεται ανωτέρω στη σκέψη 51, είναι ασφαλώς ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη μόνον τα αποτελέσματα ενδεχόμενης εσκεμμένης δυσμενούς διακρίσεως μέσω των τιμών εκ μέρους της Bass και όχι μια ασθενή αποδοτικότητα που θα ήταν, ανεξαρτήτως οποιασδήποτε εσκεμμένης δυσμενούς διακρίσεως μέσω των τιμών, η συνέπεια του ίδιου του συστήματος των συμβάσεων μισθώσεως.
- 56 Αφενός, η άποψη αυτή της Επιτροπής στηρίζεται στον κανονισμό 1984/83 στον οποίο ορθώς αναφέρθηκε.
- 57 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι οι τυποποιημένες συμβάσεις μισθώσεων της Bass δεν κατέστη δυνατό να τύχουν της απαλλαγής κατά κατηγορίες την οποία ορίζει ο

κανονισμός 1984/83, αλλά αποτέλεσαν το αντικείμενο ατομικής απαλλαγής, λόγω του γεγονότος ότι προβλέπουν, σε αντίθεση προς τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 6 του κανονισμού, εξειδίκευση της υποχρέωσης αγοράς μπύρας, ανά τύπο μπύρας, και όχι μια εξειδίκευση ανάλογα με το σήμα ή την ονομασία (αιτιολογικές σκέψεις 165 έως 167 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Ο αποκλεισμός του ευεργετήματος της απαλλαγής ανά κατηγορία συμβάσεων που περιέχουν έναν τέτοιο τύπο ρήτρας δικαιολογείται στην αιτιολογική σκέψη 18 του κανονισμού 1984/83 από τη μέριμνα, εκτός από αυτήν της διασφάλισης της οικονομικής ελευθερίας του μεταπωλητή, της διασφάλισης της προσβάσεως άλλων προμηθευτών στο στάδιο του λιανικού εμπορίου. Στο πλαίσιο της εκτιμήσεως των συναφθειών με την Bass συμβάσεων μισθώσεως προς τον σκοπό χορηγήσεως ατομικής απαλλαγής, η Επιτροπή τόνισε εντούτοις, στην αιτιολογική σκέψη 171 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ρήτρα αυτή συνιστά, ενόψει των ιδιομορφιών της βρετανικής αγοράς της μπύρας που καταναλίσκεται επιτόπου και της ειδικής συμπεριφοράς της Bass, αποτελεσματικότερη δυνατότητα εφαρμογής των συμφωνιών αποκλειστικής αγοράς μπύρας στο Ηνωμένο Βασίλειο από τη δυνατότητα που παρέχει η εξειδίκευση που προβλέπει ο κανονισμός 1984/83 και διευκολύνει ακριβώς καλύτερα την πρόσβαση στην αγορά ξένων ή εγχωρίων ζυθοποιών απ' ό,τι η εξειδίκευση της υποχρέωσης αγοράς μπύρας μέσω του σήματος ή της ονομασίας που απαιτεί ο κανονισμός 1984/83.

58 Επομένως, η κύρια αιτία που θα δικαιολογούσε τον αποκλεισμό των συμβάσεων προμήθειας μπύρας που περιείχαν εξειδίκευση της υποχρέωσης αγοράς ανά τύπο μπύρας από το ευεργέτημα της απαλλαγής ανά κατηγορία που προβλέπει ο κανονισμός 1984/83 θα καθιστούσε, εν προκειμένω, αναγκαία τη χρησιμοποίηση αυτής της ρήτρας. Κατά συνέπεια, οι τυποποιημένες συμβάσεις της Bass δεν ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις του κανονισμού 1984/83 λόγω αποκλειστικά ενός γεγονότος καθαρά τεχνικού χαρακτήρα, που δεν εμποδίζει πάντως το να ανταποκρίνονται οι εν λόγω συμβάσεις στο πνεύμα αυτού του κανονισμού.

59 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή ορθώς αναφέρθηκε, στο πλαίσιο της εξετάσεως της δυνατότητας χορηγήσεως ατομικής απαλλαγής, στην όλη ανάλυση που παρέχει ο κανονισμός.

60 Όμως, ο κανονισμός αυτός αφορά περιπτώσεις στις οποίες συμφωνίες που τηρούν κατ' αρχήν τις προϋποθέσεις που καθορίζει έχουν αποτελέσματα ασυμβίβαστα προς

τις διατάξεις του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ. Οι περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν και την αναλυθείσα από την Επιτροπή, κατά την οποία ο προμηθευτής, χωρίς αντικειμενική εύλογη αιτία, επιβάλλει σε μεταπωλητή που δεσμεύεται με υποχρέωση αποκλειστικής προμήθειας λιγότερο ευνοϊκές τιμές ή όρους πωλήσεως απ' ό,τι σε άλλους μεταπωλητές που βρίσκονται στο ίδιο στάδιο διανομής (άρθρο 14, στοιχείο γ', σημείο 2, του κανονισμού 1984/83).

- 61 Επομένως, ορθώς η Επιτροπή, εμπνεόμενη από την όλη ανάλυση που παρέχει ο κανονισμός 1984/83, έλαβε υπόψη το ζήτημα της εκουσίας δυσμενούς διακρίσεως μέσω των τιμών που μνημονεύει ο κανονισμός αυτός.
- 62 Αντιθέτως, ο κανονισμός 1984/83 δεν προβλέπει την περίπτωση συμβάσεων προμήθειας μπύρας που, για διαρθρωτικούς λόγους που ανάγονται ειδικά σ' αυτές τις συμβάσεις, προσπορίζουν στους δεσμευμένους λιανοπωλητές μια μέχρι τέτοιου σημείου ασθενή αποδοτικότητα ώστε να συντρέχει λόγος για να άρει η Επιτροπή το ευεργέτημα της απαλλαγής ανά κατηγορία. Πράγματι, ο εν λόγω κανονισμός, διαπιστώνοντας τα πολλαπλά πλεονεκτήματα που παρέχουν οι συμφωνίες αποκλειστικής αγοράς γενικώς (αιτιολογικές σκέψεις 5 έως 7) και οι συμβάσεις προμήθειας μπύρας ειδικότερα (αιτιολογικές σκέψεις 14 έως 17), συνάγει κατ' ανάγκη το τεκμήριο ότι αυτές οι συμφωνίες και συμβάσεις δεν έχουν, για διαρθρωτικούς λόγους, ως αποτέλεσμα να περιορίζεται η αποδοτικότητα των δραστηριοτήτων των μεταπωλητών μέχρι τέτοιου σημείου ώστε να τίθενται υπό αμφισβήτηση τα πλεονεκτήματα αυτά.
- 63 Αφετέρου, η άποψη της Επιτροπής στηρίζεται σε στοιχεία που χαρακτηρίζουν ειδικά τη βρετανική αγορά της μπύρας που καταναλίσκεται επιτόπου και τα οποία αναλύονται στην προσβαλλόμενη απόφαση.
- 64 Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι ο επιχειρηματίας που προτίθεται να εισέλθει εντός του Ηνωμένου Βασιλείου στην αγορά της πωλήσεως οινόπνευματων ποτών που καταναλίσκονται επί τόπου στο επίπεδο του λιανικού εμπορίου δεν έχει μόνον τη δυνατότητα εκμεταλλεύσεως ενός καταστήματος

πωλήσεως ποτών που ανήκει σε ζυθοποιό. Έχει επίσης τη δυνατότητα να αναλάβει ως διαχειριστής τη λειτουργία καταστήματος που ανήκει σε ζυθοποιό ή σε αλυσίδα καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών και τη δυνατότητα να έχει την κυριότητα του δικού του καταστήματος λιανικής πωλήσεως ποτών, είτε αυτό συνδέεται είτε όχι με ζυθοποιό με αντιστάθμισμα τη χορήγηση προνομακού δανείου (αιτιολογική σκέψη 168 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Οι επιλογές αυτές δεν είναι καθαρώς θεωρητικές, δεδομένου ότι τα καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών που ανήκουν στους ζυθοποιούς και στις αλυσίδες τέτοιων καταστημάτων, τα οποία διαχειρίζεται ένας από τους μισθωτούς τους, διένειμαν, το 1997, το 25,5 % μπύρας που καταναλώνεται στα καταστήματα που προσφέρουν ποτά για επιτόπια κατανάλωση στο Ηνωμένο Βασίλειο (αιτιολογική σκέψη 26 της προσβαλλομένης αποφάσεως, πίνακας 2, στήλες β' και δ') και στα ανεξάρτητα επί ατομικής βάσεως καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών, είτε συνδέονται είτε όχι με ζυθοποιό με αντιστάθμισμα ένα προνομακό δάνειο 53,1 % (αιτιολογική σκέψη 26 της προσβαλλομένης αποφάσεως, πίνακας 2, στήλες ε' και στ'). Εξάλλου, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της Επιτροπής, οι δυσχέρειες εισόδου στη λιανική αγορά είναι σχετικά περιορισμένες (αιτιολογική σκέψη 36 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

65 Κατά συνέπεια, ο επιχειρηματίας που προτίθεται να εισέλθει στην αγορά του λιανικού εμπορίου οινοπνευματωδών ποτών που καταναλώνονται επιτόπου δεν είναι οπωσδήποτε αναγκασμένος να συνάψει με ζυθοποιό σύμβαση μισθώσεως περιέχουσα ρήτρα αποκλειστικής αγοράς. Ενόψει αυτής της ελευθερίας επιλογής, φαίνεται να αποκλείεται να μπορεί να επιλέξει ο επιχειρηματίας έναν τέτοιο τρόπο εκμεταλλεύσεως αν αυτός τον εμποδίζει, για διαρθρωτικούς λόγους, να ασκεί το εμπόριό του με επαρκείς συνθήκες αποδοτικότητας.

66 Μια τέτοια κατάσταση θα ήταν εξάλλου προδήλως αντίθετη προς το συμφέρον των ζυθοποιών. Πράγματι, όπως ορθώς το υπογραμμίζει η Επιτροπή, αν τα καταστήματά τους λιανικής πωλήσεως ποτών πραγματοποιούσαν ανεπαρκές κέρδος, δεν θα έβρισκαν πλέον λιανοπωλητές, πράγμα που θα έθετε υπό αμφισβήτηση την ικανότητά τους διανομής.

67 Επομένως, δεν αποδείχθηκε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως διότι περιορίστηκε στην ανάλυση των αποτελεσμάτων μιας ενδεχόμενης εκουσίας δυσμενούς διακρίσεως μέσω των τιμών εκ μέρους της Bass και παρέλειψε να εξετάσει αν το σύστημα τυποποιημένων συμβάσεων μισθώσεως της Bass εμποδίζει τους δεσμευμένους λιανοπωλητές να ασκούν τις δραστηριότητές τους τόσο αποδοτικά όσο και οι ανταγωνιστές τους.

2. Επί της αξιολογήσεως της διαφοράς τιμών

- 68 Ο προσφεύγων καταφέρεται, αφενός, κατά του ορισμού της διαφοράς τιμών στον οποίο προέβη η Επιτροπή και, αφετέρου, κατά του ορισμού της κατηγορίας αναφοράς σε σχέση με την οποία εκτιμήθηκε η διαφορά αυτή.

α) Επί του ορισμού της διαφοράς τιμών

- 69 Η Επιτροπή τόνισε, στην αιτιολογική σκέψη 60 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι εκμεταλλευόμενοι καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών που δεν δεσμεύονται με υποχρεώσεις αποκλειστικής αγοράς μπίρας έναντι μιας επιχειρήσεως μπορούν να λάβουν, εντός του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπτώσεις για τη μπίρα που αγοράζουν, ενώ οι εκμεταλλευόμενοι καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών που δεσμεύονται δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα. Με αφετηρία αυτή τη διαπίστωση, όρισε, στην αιτιολογική σκέψη 61 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τη διαφορά τιμών ως τη διαφορά μεταξύ της μέσης εκπτώσεως που χορηγείται από την Bass σε λίρες στερλίνες (GBP) ανά βαρέλι σε εκμεταλλευόμενους καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών που δεν δεσμεύονται και των εκπτώσεων που χορηγεί στους δεσμευμένους λιανοπωλητές. Βάσει αυτού του ορισμού, έκρινε ότι η διαφορά τιμών, που ήταν το 1990/91 19 GBP ανά βαρέλι, αυξήθηκε προοδευτικά για να φτάσει 48 GBP ανά βαρέλι το 1996/97 (αιτιολογική σκέψη 108 της προσβαλλομένης αποφάσεως, πίνακας 3).

— Επιχειρήματα των διαδίκων

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 74 Κατά το επιχείρημα του προσφεύγοντος, θεωρείται ότι είναι λυσιτελές να εκτιμηθεί, από την άποψη της προϋποθέσεως που συνάγεται από τη βελτίωση της διανομής, αν το σύστημα των τυποποιημένων συμβάσεων μισθώσεως της Bass δεν επιτρέπει, για διαρθρωτικούς λόγους, στους δεσμευμένους λιανοπωλητές να έχουν αποδοτικότητα ισοδύναμη προς αυτή των ανταγωνιστών τους.
- 75 Όμως, καταδείχθηκε ανωτέρω ότι δεν είναι αναγκαίο να γίνει αυτή η εκτίμηση και ότι ούτε υφίσταντο, με εξαίρεση την περίπτωση εκουσίας δυσμενούς διακρίσεως μέσω των τιμών η οποία δεόντως αναλύθηκε από την Επιτροπή, επαρκείς λόγοι για να εκτιμηθεί το μοναδικό ενδεχομένως λυσιτελές, πλην όμως διαφορετικό, ζήτημα αν το σύστημα των τυποποιημένων συμβάσεων μισθώσεως της Bass περιόριζε την αποδοτικότητα των συνδεομένων με αυτόν τον ζυθοποιό καταστημάτων λιανικής πώλησεως ποτών σε τέτοιο σημείο ώστε να θιγόταν σοβαρά η ικανότητά τους διανομής της μπύρας.
- 76 Κατά συνέπεια, δεν αποδείχθηκε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, μη προβαίνοντας σε αξιολόγηση της διαφοράς μεταξύ της μέσης τιμής στην οποία η μπύρα είναι διαθέσιμη στην ελεύθερη αγορά γενικώς και αυτής στην οποία η μπύρα πωλείται από την Bass στους δεσμευμένους λιανοπωλητές της.
- 77 Πρέπει να προστεθεί ότι ο ισχυρισμός του προσφεύγοντος που αφορά την αναγκαία σύγκριση μεταξύ του ποσού της προσφερόμενης γενικώς εκπτώσεως στην ελεύθερη αγορά, η οποία θα προσέγγιζε τις 37,5 GBP ανά βαρέλι το 1990/91 και 65 GBP ανά βαρέλι το 1997/98, και της διαφοράς τιμών που έλαβε υπόψη η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 108, πίνακας 3), ήτοι ιδίως για το 1990/91 19 GBP ανά βαρέλι και για το 1996/97, που αποτελεί την πλέον πρόσφατη χρήση που μνημονεύεται στην προσβαλλόμενη απόφαση, 48 GBP ανά βαρέλι, στερείται λυσιτέλειας. Εκτός του γεγονός ότι ο ισχυρισμός αυτός δεν στηρίζεται αδιάσειστα σε έγγραφα, προσκρούει στο γεγονός ότι η Επιτροπή παραδέχθηκε, στην αιτιολογική σκέψη 62 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι υφίστανται σημαντικότερες εκπτώσεις από αυτές που δέχθηκε και οι οποίες συνιστούν τον μέσον όρο.

Επιπλέον, η διαφορά τιμών, όπως ορίζεται στην αιτιολογική σκέψη 60 της προσβαλλομένης αποφάσεως, είναι η διαφορά μεταξύ των εκπτώσεων που χορηγεί η Bass σε ανεξάρτητους μεμονωμένους λιανοπωλητές και αυτών που παρέχονται στους λιανοπωλητές που είναι συνδεδεμένοι με αυτήν, ενώ τα αριθμητικά στοιχεία που προέβλεπε ο προσφεύγων αφορούν μια έκπτωση που υπολογίζεται με βάση τις πωλήσεις που πραγματοποιήθηκαν από τους διαφόρους ζυθοποιούς που είναι παρόντες στην αγορά.

β) Επί του ορισμού της ομάδας αναφοράς

78 Η Επιτροπή διευκρίνισε, στην αιτιολογική σκέψη 178 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι εκπτώσεις χορηγούνται σε όλους τους επιχειρηματίες στη βρετανική αγορά των ποτών που καταναλίσκονται επιτόπου που δεν έχουν συνάψει συμφωνία προβλέπουσα υποχρέωση αποκλειστικής αγοράς και οι οποίοι προμηθεύονται από την Bass, ήτοι: εμπόρους χονδρικής πωλήσεως, αλυσίδες καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών, άλλους ζυθοποιούς, καθώς και ανεξάρτητους μεμονωμένους λιανοπωλητές. Επιπλέον, οι εκπτώσεις που χορηγούνται στους εμπόρους χονδρικής πωλήσεως, στα καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών που τα διαχειρίζεται άμεσα ο ζυθοποιός, στις αλυσίδες καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών και στους άλλους ζυθοποιούς είναι, κατά μέσον όρο, υψηλότερες από αυτές που χορηγούνται στους μεμονωμένους ανεξάρτητους λιανοπωλητές.

79 Πάντως, κατά την εκτίμηση αυτών των εκπτώσεων, στο πλαίσιο της συγκρίσεως με την κατάσταση των λιανοπωλητών που συνδέονται με την Bass, έλαβε υπόψη μόνον αυτές που χορηγούνται στους μεμονωμένους ανεξάρτητους λιανοπωλητές. Ο περιορισμός αυτός του πεδίου συγκρίσεως δικαιολογείται με αναφορά στο άρθρο 14, στοιχείο γ', περίπτωση 2, του κανονισμού 1984/83, το οποίο ορίζει ότι η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να ανακαλέσει το πλεονέκτημα της εφαρμογής του κανονισμού αυτού, όταν διαπιστώνει, σε συγκεκριμένη περίπτωση, ότι συμφωνία που εξαιρείται σύμφωνα με τον κανονισμό αυτόν έχει εντούτοις ορισμένα αποτελέσματα που είναι ασυμβίβαστα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 81, παράγραφος 3, ΕΚ, ιδίως δε όταν ο προμηθευτής, χωρίς αντικειμενική εύλογη αιτία, επιβάλλει σε μεταπωλητή που δεσμεύεται με υποχρέωση αποκλειστικής προμήθειας λιγότερο ευνοϊκές τιμές απ' ό,τι σε άλλους μεταπωλητές «που βρίσκονται στο ίδιο στάδιο διανομής».

80 Η Επιτροπή παρατήρησε συναφώς, στην αιτιολογική σκέψη 180 της προ-σβαλλομένης απόφασεως, ότι μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών ανταγωνιστών των προαναφερθέντων δεσμευμένων λιανοπωλητών, μόνον οι ανεξάρτητοι μεμονωμένοι λιανοπωλητές είναι μεταπωλητές που βρίσκονται στο ίδιο στάδιο διανομής όπως οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές, ήτοι, εν προκειμένω, στο στάδιο της λιανικής πώλησεως, και αγοράζουν άμεσα τη μύρα τους από την Bass υπό τους όρους της αγοράς. Επομένως, οι ανεξάρτητοι λιανοπωλητές θεωρήθηκαν από την Επιτροπή ότι συνιστούν την ομάδα αναφοράς.

— Επιχειρήματα των διαδίκων

81
έως
82 [...]]

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

83 Στη σκέψη 61 ανωτέρω, τονίστηκε ότι η Επιτροπή ορθώς αναφέρθηκε, στο πλαίσιο της εξετάσεως της δυνατότητας χορηγήσεως ατομικής απαλλαγής, στην όλη ανάλυση που παρέχει ο κανονισμός 1984/83. Το άρθρο 14, στοιχείο γ', περίπτωση 2, του κανονισμού 1984/83 αφορά την περίπτωση, η οποία έχει άμεση σχέση με την παρούσα υπόθεση, του προμηθευτή που επιβάλλει, χωρίς αντικειμενικά εύλογα αιτία, σε μεταπωλητή που δεσμεύεται με υποχρεώσεις αποκλειστικής προμήθειας λιγότερο ευνοϊκές τιμές απ' ό,τι σε άλλους μεταπωλητές. Στη διάταξη αυτή, διευκρινίζεται ότι οι άλλοι μεταπωλητές είναι αυτοί που βρίσκονται στο ίδιο στάδιο διανομής.

84 Όμως, εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι ανεξάρτητοι μεμονωμένοι λιανοπωλητές, που αποτελούν την επιλεγείσα ομάδα αναφοράς, είναι οι μόνοι επιχειρηματίες που βρίσκονται στο ίδιο στάδιο διανομής με τους λιανοπωλητές που συνδέονται με την Bass, κατάσταση, επομένως, η οποία επιτρέπει μια αξιόπιστη σύγκριση με αυτούς τους τελευταίους.

85 Δεν αμφισβητείται ότι οι εκπτώσεις που χορηγεί η Bass είναι ακόμη περισσότερο σημαντικές καθόσον είναι σημαντική η ποσότητα της αγοραζόμενης μπύρας. Όμως, από την άποψη αυτή, μόνον οι ανεξάρτητοι μεμονωμένοι λιανοπωλητές βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση προς αυτή των λιανοπωλητών που συνδέονται με την Bass, διότι είναι, όπως και αυτοί, λιανοπωλητές που εφοδιάζονται ατομικώς από την Bass. Αντιθέτως, ο εφοδιασμός με μπύρα, που παράγει η Bass, των καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών που διαχειρίζονται αλυσίδες τέτοιων καταστημάτων ή άλλες πλην της Bass ζυθοποιείες πραγματοποιείται γενικώς, για όλες αυτές τις αλυσίδες ή όλα αυτά τα ζυθοποιεία. Κατά συνέπεια, οι ποσότητες μπύρας που παραγγέλλονται κατ' αυτόν τον τρόπο είναι πολύ πιο σημαντικές από αυτές που παραγγέλλονται από ανεξάρτητους μεμονωμένους λιανοπωλητές και, επομένως, οι εκπτώσεις τιμών που χορηγεί η Bass κατόπιν αυτών των συνολικών παραγγελιών είναι μεγαλύτερες από τις εκπτώσεις που χορηγούνται για τις παραγγελίες ανεξαρτήτων μεμονωμένων λιανοπωλητών.

86 Κατά συνέπεια, δεν αποδείχθηκε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως μη περιλαμβάνοντας στην ομάδα αναφοράς τα άλλα καταστήματα εκτός από τα ανεξάρτητα μεμονωμένα καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών και, ιδίως, τα καταστήματα που διαχειρίζονται αλυσίδες τέτοιων καταστημάτων ή οι ζυθοποιοί.

3. Επί του υπολογισμού της επιδοτήσεως μισθώματος

87 Η Επιτροπή τόνισε στην προσβαλλόμενη απόφαση, συγκεκριμένα στις αιτιολογικές σκέψεις 63 έως 74, ότι η επιδότηση μισθώματος προκύπτει από τη σύγκριση μεταξύ του μισθώματος που καταβάλλεται για συνδεδεμένο κατάστημα και του ισοδύναμου κόστους που πρέπει να επωμισθεί ο εκμεταλλευόμενος ένα μη συνδεδεμένο κατάστημα. Αν, κατόπιν αυτής της συγκρίσεως, το προαναφερθέν κόστος είναι υψηλότερο του καταβαλλομένου μισθώματος από τους δεσμευμένους λιανοπωλητές, το μίσθωμα αυτό συνιστά πλεονέκτημα γι' αυτούς το οποίο μπορεί να αντισταθμίσει τη διαφορά τιμών που αναφέρθηκε προηγουμένως.

88 Η Επιτροπή κατέγραψε τις διάφορες μεθόδους που καθιστούν δυνατό τον προσδιορισμό της επιδοτήσεως μισθώματος και επέλεξε τελικά αυτή που συνίσταται στον

υπολογισμό της διαφοράς μεταξύ της σχέσεως μίσθωμα/κύκλος εργασιών για τα συνδεδεμένα καταστήματα και της σχέσεως μίσθωμα/κύκλος εργασιών για τα μη συνδεδεμένα καταστήματα. Συναφώς, στηρίχθηκε στα ακόλουθα υποθετικά δεδομένα:

- όσον αφορά τα μη συνδεδεμένα καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών, το μίσθωμα εκτιμήθηκε στο 15 % του κύκλου εργασιών.
- όσον αφορά τα δεσμευμένα καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών, το μίσθωμα ισούται προς το 11,36 % του κύκλου εργασιών.

89 Βάσει αυτών των δεδομένων, υπολόγισε την επιδότηση μισθώματος με τον ακόλουθο τρόπο: αφού προσδιόρισε το ποσό που αντιστοιχεί στο 15 % του κύκλου εργασιών των συνδεδεμένων καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών, αφείρεσε από το ποσό αυτό το ποσό που συνίσταται στο 11,36 % του εν λόγω κύκλου εργασιών, κατόπιν δε διαίρεσε το υπόλοιπο αυτής της αφαιρέσεως με τον συνολικό αριθμό των βαρελιών που πωλούνται από την Bass στα συνδεδεμένα με αυτήν καταστήματα.

90 Τα αποτελέσματα του υπολογισμού του εμφανίζονται στον πίνακα 3 που προστέθηκε στην αιτιολογική σκέψη 108 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Προκύπτει έτσι ότι η επιδότηση μισθώματος ήταν το 1990/91 16 GBP ανά βαρέλι, το 1991/92 15 GBP ανά βαρέλι, το 1992/93 19 GBP ανά βαρέλι, το 1993/94 23 GBP ανά βαρέλι, το 1994/95 22 BP ανά βαρέλι, το 1995/96 22 GBP ανά βαρέλι, και το 1996/97 24 GBP ανά βαρέλι. Η χρηματοδότηση μισθώσεως συνιστά το σημαντικότερο αντισταθμιστικό όφελος.

91 Ο προσφεύγων καταφέρεται κατά του υπολογισμού της επιδοτήσεως μισθώματος που πραγματοποίησε η Επιτροπή όσον αφορά, αφενός, την επιλεγείσα μέθοδο υπολογισμού, ήτοι τη μέθοδο της σχέσεως μίσθωμα/κύκλος εργασιών, και, αφετέρου, την εφαρμογή αυτής της μεθόδου, ήτοι την εκτίμηση του μισθώματος των μη συνδεδεμένων καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών στο 15 % του κύκλου εργασιών.

α) Επί της αιτιάσεως που αντλείται από την επιλογή της μεθόδου της σχέσεως μίσθωμα/κύκλος εργασιών

— Επιχειρήματα των διαδίκων

92
έως
95 [...]]

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 96 Η επικρινόμενη από τον προσφεύγοντα μέθοδος προσδιορισμού της επιδοτήσεως μισθώματος που επέλεξε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση και η πρότασή του για τη χρησιμοποίηση μιας διαφορετικής μεθόδου στηρίζεται στο υποθετικό δεδομένο ότι η μέθοδος που θα έπρεπε να επιλεγεί, η οποία εφαρμόζεται στο πλαίσιο της αναλύσεως της προϋποθέσεως που συνάγεται από τη βελτίωση της διανομής, όπως προβλέπεται από το άρθρο 81, παράγραφος 3, ΕΚ, επιτρέπει ασφαλώς τη σύγκριση της αποδοτικότητας των καταστημάτων λιανικής πωλήσεως που συνδέονται με την Bass προς αυτή των ανεξαρτήτων καταστημάτων, σύγκριση που θα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα πρώτα έχουν κατώτερη αποδοτικότητα από τα δεύτερα.
- 97 Η επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος προϋποθέτει επομένως ότι πρέπει να εκτιμηθεί, από την άποψη της προϋποθέσεως που συνάγεται από τη βελτίωση της διανομής, αν το σύστημα των τυποποιημένων συμβάσεων της Bass εμποδίζει, για διαρθρωτικούς λόγους, τους δεσμευμένους λιανοπωλητές να έχουν αποδοτικότητα ισοδύναμη προς αυτή των ανταγωνιστών τους.
- 98 Όμως, εκτέθηκε ότι, από την άποψη της ανωτέρω προϋποθέσεως, δεν ήταν λυσιτελές να πραγματοποιηθεί αυτή η εκτίμηση και ούτε υφίσταντο, με εξαίρεση την περίπτωση εκουσίας δυσμενούς διακρίσεως μέσω των τιμών που αναλύθηκε δεόντως

από την Επιτροπή, επαρκείς λόγοι για να εκτιμηθεί το μοναδικό ενδεχομένως καιρίο ζήτημα, πλην όμως διαφορετικό, αν το σύστημα των τυποποιημένων συμβάσεων μισθώσεως της Bass συρρικνώνει την αποδοτικότητα των καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών που συνδέονται με αυτόν τον ζυθοποιό μέχρι τέτοιου σημείου ώστε να θίγεται σοβαρά η ικανότητά τους διανομής της μπύρας.

- 99 Επομένως, οι επικρίσεις του προσφεύγοντος στερούνται λυσιτέλειας.
- 100 Ως προς το επιχείρημα του προσφεύγοντος ότι η προτεινόμενη μέθοδος αντικατάστασης καθιστά δυνατό να εκτιμάται καλύτερα η αποδοτικότητα των καταστημάτων λιανικής πωλήσεως που συνδέονται με την Bass, διότι λαμβάνει υπόψη τη διάρθρωση του κόστους που επωμίζονται τα καταστήματα αυτά, πρέπει να τονιστεί ότι ο προσφεύγων δεν ισχυρίζεται και, πολλώ μάλλον, δεν αποδεικνύει ότι η διάρθρωση του κόστους των συνδεδεμένων καταστημάτων λιανικής πωλήσεως διαφέρει από αυτήν των μη δεσμευμένων καταστημάτων όσον αφορά άλλα στοιχεία πλην της διαφοράς τιμών και των συναχθέντων αντισταθμιστικών οφελών. Όμως, τα στοιχεία αυτά ελήφθησαν υπόψη από την Επιτροπή.
- 101 Πρέπει να προστεθεί ότι ο προσφεύγων δεν αποδεικνύει ποια είναι η διάρθρωση του κόστους που συνδέεται με τη λειτουργία του καταστήματος λιανικής πωλήσεως ποτών που εκμεταλλεύεται.
- 102 Επιπλέον, η μέθοδος που υποστηρίζει ο προσφεύγων είναι πιο δύσκολο να εφαρμοστεί από αυτήν που επέλεξε η Επιτροπή, η οποία, ορθώς εξέθεσε, συναφώς, στην αιτιολογική σκέψη 71 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η μέθοδος της παρουσιάζει σε σχέση με τη μέθοδο του προσφεύγοντος το πλεονέκτημα ότι αναφέρεται σε λιγότερες εκτιμήσεις μεταβλητών παραμέτρων. Πράγματι, η μέθοδος που προτείνει ο προσφεύγων στηρίζεται στη διαφορά μιας σχέσεως μέσου μισθώματος/καθαρού κέρδους. Επομένως, προϋποθέτει ειδικότερα την εκτίμηση του καθαρού κέρδους, η οποία πάλι προϋποθέτει, πλην αυτής του κύκλου εργασιών, αυτήν του κόστους που πρέπει να αφαιρεθεί από τον κύκλο εργασιών για να προσδιοριστεί το καθαρό κέρδος. Αντιθέτως, η μέθοδος στην οποία κατέφυγε η Επιτροπή, η οποία στηρίζεται στη σχέση μισθώμα/κύκλος εργασιών, δεν χρειάζεται εκτίμηση του κόστους και μπορεί επομένως να εφαρμοστεί με πιο απλό και βέβαιο τρόπο από αυτήν που προτείνει ο προσφεύγων.

103 Επομένως, η επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί της αιτιάσεως που αντλείται από την εκτίμηση του μισθώματος των μη συνδεδεμένων καταστημάτων σε 15 % του κύκλου εργασιών

— Επιχειρήματα των διαδίκων

104
έως
113 [...]]

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

114 Ακόμη και αν υποτεθεί ότι η μέθοδος εκτιμήσεως της επιδοτήσεως μισθώματος που στηρίζεται στη σχέση μίσθωμα/κύκλος εργασιών μπορεί να γίνει δεκτή, ο προσφεύγων τονίζει ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη ένα μίσθωμα αναφοράς των μη συνδεδεμένων καταστημάτων ίσο προς το 15 % του κύκλου εργασιών. Η εκτίμηση αυτή δεν μπορεί να αφορά παρά αποδοτικά καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών και δεν υφίσταται, από απόψεως προσδιορισμού του μισθώματος στην ελεύθερη αγορά, κοινό μέτρο μεταξύ ενός αποδοτικού και ενός λιγότερο αποδοτικού καταστήματος.

115 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το γεγονός ότι ορισμένα καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών είναι λιγότερο αποδοτικά από άλλα μπορεί, κατ' ουσίαν, να εξηγηθεί είτε από μια ανεπαρκή ικανότητα του λιανοπωλητή να αυξήσει την απο-

δοτικότητα την οποία θα μπορούσε λογικά να επιτύχει το κατάστημα είτε από διαρθρωτικούς λόγους ανεξάρτητους της θελήσεως του λιανοπωλητή, καθώς και το γεγονός ότι το κατάστημα βρίσκεται σε φτωχή περιφέρεια ή είναι μικρού μεγέθους.

116 Η πρώτη περίπτωση που αποτελεί αιτία της ελλείψεως αποδοτικότητας δεν ασκεί επιρροή στην εκτίμηση του μισθώματος του καταστήματος λιανικής πωλήσεως ποτών και των συνεπειών που πρέπει να συναχθούν από το γεγονός αυτό από απόψεως εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ. Πράγματι, δεδομένου ότι εν προκειμένω το μίσθωμα των συνδεδεμένων καταστημάτων καθορίζεται σε συνάρτηση με την αποδοτικότητα που πρέπει να μπορεί να επιτύχει ένας συνήθους ικανότητας λιανοπωλητής (του άρθρου 69 της προσβαλλομένης αποφάσεως), η Επιτροπή ορθώς υπογραμμίζει ότι, αν ένα κατάστημα είναι ελάχιστα αποδοτικό ή διότι ο λιανοπωλητής δεν ανταποκρίνεται στο εύλογο αυτό μέσο επίπεδο, δεν υπάρχει λόγος να συναχθούν συναφώς συνέπειες όσον αφορά την εκτίμηση του μισθώματος που θα μπορούσε να έχει το κατάστημα αυτό στην ελεύθερη αγορά και, επομένως, επιδοτήσεως μισθώματος.

117 Η δεύτερη περίπτωση που αποτελεί αιτία της διαφοράς αποδοτικότητας ασκεί επιρροή στην εκτίμηση του μισθώματος. Δεδομένου ότι ο καθορισμός του μισθώματος εξαρτάται από την αποδοτικότητα του λιανοπωλητή, όσο σημαντικότερη είναι η αποδοτικότητα τόσο υψηλότερο θα είναι το μίσθωμα. Πάντως, εκ πρώτης όψεως με τη μέθοδο που επέλεξε η Επιτροπή επέρχεται συγκερασμός των διαφορών αποδοτικότητας μεταξύ των καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών, οπότε, από απόψεως προσδιορισμού του μισθώματος, τα λιγότερο αποδοτικά καταστήματα είναι συγκρίσιμα προς αυτά που είναι πλέον αποδοτικά. Πράγματι, η Επιτροπή θεωρεί ότι το μίσθωμα ενός μη συνδεδεμένου καταστήματος λιανικής πωλήσεως ποτών αντιστοιχεί στο 15 % του κύκλου τους εργασιών. Κατά συνέπεια, όσο σημαντικότερος είναι ο κύκλος εργασιών τόσο υψηλότερη είναι η ονομαστική αξία του ποσού του μισθώματος. Η ονομαστική αξία του μισθώματος ενός λιγότερο αποδοτικού καταστήματος είναι επομένως μικρότερη από αυτήν ενός πλέον αποδοτικού καταστήματος. Με αυτή τη λογική, η αναλογία μεταξύ του κύκλου εργασιών και του μισθώματος εξακολουθεί εντούτοις να είναι σταθερή, ασχέτως του επιπέδου του πρώτου.

118 Ο προσφεύγων υποστηρίζει πάντως ότι η αναλογία αυτή δεν θα είναι κατ' ανάγκη πάντοτε σταθερή και εξελίσσεται ανάλογα με το μέγεθος του κύκλου εργασιών. Η εκτίμηση ενός μισθώματος ίσου προς το 15 % του κύκλου εργασιών, όπως αυτή την οποία έλαβε υπόψη η Επιτροπή, έχει εφαρμογή μόνο στα πολύ αποδοτικά καταστήματα στα οποία δεν περιλαμβάνονται τα συνδεδεμένα με την Bass καταστήματα.

- 119 Συναφώς, εκθέτει δύο επιχειρήματα.
- 120 Όσον αφορά το πρώτο επιχείρημα, αναφέρεται στην απόφαση *Scottish and Newcastle*, με την οποία η Επιτροπή χορήγησε, κατόπιν μιας ανάλογης συλλογιστικής προς αυτήν στην οποία προέβη με την προσβαλλόμενη απόφαση, ατομική απαλλαγή στις τυποποιημένες συμβάσεις μισθώσεως της βρετανικής ζυθοποιίας *Scottish and Newcastle*. Στην απόφαση που αφορά το ζυθοποιείο αυτό, η Επιτροπή προέβη επίσης σε εκτίμηση μιας επιδοτήσεως μισθώματος και έλαβε υπόψη, προς τον σκοπό αυτό, όσον αφορά μη συνδεδεμένα καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών, όπως και με την προσβαλλόμενη απόφαση, μίσθωμα αντίστοιχο προς το 15 % του κύκλου εργασιών.
- 121 Αιτιολόγησε την εκτίμηση αυτή διευκρινίζοντας ιδίως, στην αιτιολογική σκέψη 71 της αποφάσεως *Scottish and Newcastle*, ότι το ζυθοποιείο αυτό την πληροφόρησε, με έγγραφο της 22ας Απριλίου 1998, ότι, κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους, είχε αποδεσμεύσει από τις υποχρεώσεις αγοράς περίπου 184 καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών σε διάστημα έξι εβδομάδων προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις που αφορούν τη μύρα, τις οποίες είχαν θεσπίσει οι αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου, κατάσταση η οποία είχε ως επακόλουθο διαπραγματεύσεις για τον καθορισμό των νέων μισθωμάτων. Συναφώς, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η μέση αύξηση του μισθώματος που επιτεύχθηκε μέσω αυτών των διαπραγματεύσεων ήταν, σε σύγκριση με το προηγούμενο μίσθωμα που ίσχυε για τα συνδεδεμένα καταστήματα, ανώτερη κατά περίπου 18 %, οπότε η σχέση μίσθωμα/κύκλος εργασιών ήταν της τάξεως του 14,6 %. Προσέθεσε ότι η ζυθοποιία εκτιμά ότι, αν το χρονικό διάστημα των διαπραγματεύσεων ήταν μακρύτερο, το μίσθωμα θα ήταν υψηλότερο. Με την ίδια αυτή απόφαση, εκτίμησε, στην αιτιολογική σκέψη 65, τη σχέση μίσθωμα/κύκλος εργασιών των συνδεδεμένων με τη *Scottish and Newcastle* καταστημάτων σε 12,59 %.
- 122 Ο προσφεύγων τονίζει, αφενός, ότι ο κύκλος εργασιών των καταστημάτων της *Scottish and Newcastle* είναι σημαντικότερος από αυτόν των καταστημάτων που ανήκουν στην *Bass* και, αφετέρου, ότι η επιδότηση μισθώματος για τα πρώτα από τα αναφερόμενα καταστήματα ήταν μόλις 2 % περίπου, ήτοι ίση προς τη διαφορά

μεταξύ 14,6 και 12,59 %. Από αυτό συνάγει ότι ήταν κατώτερη από αυτή που δέχεται η προσβαλλόμενη απόφαση για τα συνδεδεμένα με την Bass καταστήματα, δηλαδή 3,64 %, ήτοι τη διαφορά μεταξύ 15 και 11,36 %. Καταλήγει έτσι ότι δεν ανταποκρίνεται προς την πραγματικότητα το να αναγνωρίζεται για τα συνδεδεμένα με την Bass καταστήματα, των οποίων οι κύκλος εργασιών είναι κατώτερος από αυτόν των καταστημάτων της Scottish and Newcastle, το όφελος σημαντικότερης προμιοδοτήσεως μισθώματος από αυτήν που έχει καθοριστεί υπέρ των καταστημάτων που ανήκουν στη δεύτερη αυτή ζυθοποιία.

123 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι το παράδειγμα που παραθέτει ο προσφεύγων παρουσιάζει το ενδιαφέρον ότι επιτρέπει τη σύγκριση, όσον αφορά τα ίδια καταστήματα λιανικής καταναλώσεως ποτών, μεταξύ του μισθώματος που οφειλόταν κατά τον χρόνο που αυτά ήταν συνδεδεμένα και αυτού που οφειλόταν όταν τα ίδια αυτά καταστήματα κατέστησαν στη συνέχεια ανεξάρτητα, με την παρατήρηση ότι τα μισθώματα υπήρξαν αντικείμενο διαπραγματεύσεων σύμφωνα με τις συνθήκες της ελεύθερης αγοράς. Αυτό το παράδειγμα επιβεβαιώνει την ύπαρξη επιδοτήσεων μισθώματος υπέρ των συνδεδεμένων καταστημάτων.

124 Επιβεβαιώνει ομοίως, εκ πρώτης όψεως, την ορθότητα του συμπεράσματος της Επιτροπής στην απόφαση Scottish and Newcastle και στην προσβαλλόμενη απόφαση να προβεί σε εκτίμηση του μισθώματος που αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεως στην ελεύθερη αγορά ίσου προς το 15 % του κύκλου εργασιών. Πρέπει να παρατηρηθεί συναφώς ότι η Επιτροπή επέλεξε, παρά το γεγονός ότι το μίσθωμα των αποδεσμευθέντων καταστημάτων της Scottish and Newcastle αντιπροσώπευε το 14,6 % του κύκλου εργασιών τους, μια σχέση μίσθωμα/κύκλος εργασιών 15 %. Τόνισε, πράγματι, στην αιτιολογική σκέψη 71 της αποφάσεως Scottish and Newcastle, ότι το επίπεδο των μισθωμάτων θα μπορούσε να είναι υψηλότερο, αν το χρονικό διάστημα των διαπραγματεύσεων, το οποίο λόγω ειδικών περιστάσεων, ήταν εξαιρετικά περιορισμένο, και συνήγαγε τη σχέση αυτή από άλλα συλλεγμένα στοιχεία.

125 Η λυσιτέλεια της εκτιμήσεως της Επιτροπής με την προσβαλλόμενη απόφαση να επιλέξει αυτή τη σχέση μίσθωμα/κύκλος εργασιών 15 % για τα συνδεδεμένα με την Bass καταστήματα δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση από το γεγονός και μόνον ότι τα

καταστήματα αυτά είναι λιγότερο αποδοτικά από αυτά της Scottish and Newcastle. Πράγματι, βάσει της εν λόγω σχέσεως, η μικρότερη αυτή αποδοτικότητα, που συνίσταται σε χαμηλότερο κύκλο εργασιών, αντιστοιχεί σε μίσθωμα μικρότερης ονομαστικής αξίας. Η μέθοδος που επέλεξε η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη, εκ πρώτης όψεως, τις διακυμάνσεις του κύκλου εργασιών. Αντιθέτως, η διαφορά και μόνον αποδοτικότητας μεταξύ των συνδεδεμένων με την Bass καταστημάτων και αυτών της Scottish and Newcastle δεν δικαιολογεί αφεαυτής, εκτός από μια διακύμανση της ονομαστικής αξίας του μισθώματος, μεταβολή της αναλογίας μεταξύ του κύκλου εργασιών και του μισθώματος.

- 126 Επομένως, το επιχείρημα του προσφεύγοντος δεν είναι λυσιτελές παρά μόνο βάσει του υποθετικού δεδομένου που προβάλλει, ήτοι τα καταστήματα με λιγότερο σημαντικό κύκλο εργασιών δεν μπορούν να συγκριθούν προς αυτά που είναι πλέον αποδοτικά και ότι η σχέση τους μίσθωμα/κύκλος εργασιών είναι κατώτερη. Αντιθέτως, το επιχείρημα αυτό δεν παρέχει στοιχεία που μπορούν να αποδείξουν το βάσιμο αυτού του υποθετικού δεδομένου.
- 127 Επομένως, το πρώτο επιχείρημα στερείται λυσιτέλειας και, κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί.
- 128 Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα, ο προσφεύγων αναφέρεται στις εκθέσεις ενός ορκωτού λογιστή, ο οποίος εκθέτει ότι εκτίμηση του μισθώματος σε 15 % επί του κύκλου εργασιών θα ανταποκρινόταν προς την πραγματικότητα μόνον ως προς καταστήματα λιανικής καταναλώσεως ποτών με πολύ υψηλό κύκλο εργασιών. Πράγματι, μίσθωμα εκτιμώμενο κατ' αυτόν τον τρόπο θα ισοδυναμούσε, όσον αφορά ένα κατάστημα λιανικής καταναλώσεως ποτών με πολύ υψηλό κύκλο εργασιών που αντιστοιχεί στην πώληση 375 βαρελιών μπίρας ετησίως, με το 54 % επί του καθαρού κέρδους, ήτοι επίπεδο που αντιστοιχεί κατ' ουσίαν στο εναλλακτικό κριτήριο εκτιμήσεως του μισθώματος που προτείνει ο προσφεύγων. Αντιθέτως, για ένα κατάστημα λιανικής καταναλώσεως ποτών με συνήθη κατά μέσον όρο κύκλο εργασιών, ο οποίος θα αντιστοιχούσε στην πώληση 325 βαρελιών μπίρας ετησίως, το μίσθωμα θα ισοδυναμούσε προς το 72 % επί του καθαρού κέρδους, για ένα δε κατάστημα με χαμηλό κύκλο εργασιών, που αντιστοιχεί π.χ. στην πώληση 275 βαρελιών μπίρας ετησίως, το κατ' αυτόν τον τρόπο εκτιμώμενο μίσθωμα θα ισοδυναμούσε ακόμη και σε 108 % επί του καθαρού κέρδους. Η προεπιλεγείσα σχέση μίσθωμα/κύκλος εργασιών του 15 % θα είχε επομένως εφαρμογή μόνο σε καταστήματα με πολύ υψηλό κύκλο εργασιών, όχι όμως σε αυτά που, όπως τα συνδεδεμένα με την Bass καταστήματα, έχουν χαμηλό μόνο κύκλο εργασιών.

- 129 Η άποψη αυτή στηρίζεται σε μια εκτίμηση του κέρδους ενός δεδομένου καταστήματος λιανικής πωλήσεως ποτών που πραγματοποιεί συγκεκριμένο κύκλο εργασιών. Επομένως, προϋποθέτει μια λεπτή και περίπλοκη εκτίμηση του κόστους που πρέπει να εκπέσει από τον κύκλο εργασιών για να προσδιοριστεί το κέρδος.
- 130 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι ο λογιστής συνέταξε διαδοχικώς δύο εκθέσεις, από τις οποίες η μεν πρώτη προσκομίστηκε κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, η δε δεύτερη με το δικόγραφο της προσφυγής (εκθέσεις της 1ης Μαρτίου 1998 και της 8ης Οκτωβρίου 1999). Όμως, οι εκθέσεις αυτές παρουσιάζουν μεταξύ τους σημαντικές και ανεξήγητες ασυνέπειες που μαρτυρούν και τη δυσκολία πραγματοποίησης των εκτιμήσεων που μνημονεύθηκαν ανωτέρω.
- 131 Συγκεκριμένα, στην πρώτη έκθεση, ο λογιστής εκτίμησε σε 94 000 GBP το ακαθάριστο κέρδος που πραγματοποιεί ένα κατάστημα λιανικής πωλήσεως ποτών με κύκλο εργασιών αντίστοιχο προς την πώληση 260 βαρελιών μπίρας ετησίως. Στη δεύτερη έκθεση, εκτίμησε σε 87 700 GBP, ποσό επομένως κατώτερο από αυτό στο οποίο κατέληξε η πρώτη έκθεση, το ακαθάριστο κέρδος που πραγματοποιεί ένα κατάστημα λιανικής πωλήσεως ποτών με κύκλο εργασιών αντίστοιχο προς την πώληση 275 βαρελιών μπίρας ετησίως [το ποσό των 87 700 GBP προκύπτει από την αφαίρεση του κόστους πωλήσεως (89 700 GBP) από το ποσό των πωλήσεως (177 400 GBP)]. Ομοίως, στην πρώτη έκθεση, το ακαθάριστο κέρδος που πραγματοποιεί ένα κατάστημα λιανικής πωλήσεως ποτών με κύκλο εργασιών που αντιστοιχεί στην πώληση 360 βαρελιών μπίρας ετησίως εκτιμήθηκε σε 134 000 GBP, ενώ, στη δεύτερη έκθεση, το πραγματοποιούμενο από κατάστημα λιανικής πωλήσεως ποτών με ανώτερο κύκλο εργασιών που αντιστοιχεί, π.χ., στην πώληση 375 βαρελιών μπίρας ετησίως εκτιμάται σε κατώτερο ποσό, ήτοι 119 500 GBP, αριθμό που λαμβάνεται κατά τρόπο πανομοιότυπο προς τον προπαρατεθέντα.
- 132 Επιπλέον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στη δεύτερη έκθεση, ο λογιστής κάνει διάκριση, στην εκτίμηση του κόστους, μεταξύ των εξόδων που θεωρούνται πάγια,

ασχέτως του κύκλου εργασιών του καταστήματος λιανικής πώλησεως ποτών, που εκτιμάται σε 50 000 GBP, και αυτού που ποικίλλει ανάλογα με το μέγεθος του κύκλου εργασιών του καταστήματος λιανικής πώλησεως ποτών, που εκτιμάται σε 8 900 GBP για κατάστημα με κύκλο εργασιών που αντιστοιχεί στην πώληση 275 βαρελιών μπύρας ετησίως και σε 12 100 GBP για κατάστημα με κύκλο εργασιών που αντιστοιχεί στην πώληση 375 βαρελιών μπύρας ετησίως.

- 133 Η εκτίμηση αυτή δημιουργεί ερωτηματικά ως προς το αν λαμβάνεται υπόψη σωστά το κόστος που έχει σχέση με το προσωπικό. Πράγματι, στην πρώτη έκθεση, το κόστος αυτό εκτιμήθηκε, για κατάστημα λιανικής καταναλώσεως ποτών με κύκλο εργασιών αντίστοιχο προς την πώληση 310 βαρελιών μπύρας ετησίως, σε 24 500 GBP. Με τον ίδιο τρόπο όπως στη δεύτερη έκθεση, το μεταβλητό κόστος ανάλογα με το μέγεθος του κύκλου εργασιών εκτιμήθηκε ως περιλαμβανόμενο μεταξύ των ορίων των 8 900 και 12 100 GBP και τα πάγια έξοδα σε 50 000 GBP. Το κόστος που αφορά το προσωπικό περιλαμβάνεται, κατά τη δεύτερη έκθεση, στην κατηγορία των παγίων εξόδων. Όμως, η Επιτροπή ορθώς υπογραμμίζει ότι δεν φαίνεται ανταποκρινόμενο στην πραγματικότητα να θεωρηθεί ότι το κόστος που αφορά το προσωπικό είναι το ίδιο, ασχέτως του μεγέθους του καταστήματος λιανικής καταναλώσεως ποτών ή αν αυτό, όπως θεωρεί η δεύτερη έκθεση, έχει κύκλο εργασιών αντίστοιχο προς την πώληση 275 ή 375 βαρελιών μπύρας ετησίως.
- 134 Η δυσκολία εκτίμησης του λειτουργικού κόστους ενός καταστήματος λιανικής πώλησεως ποτών, θεωρούμενο αφηρημένα, σκιαγραφείται στην πρώτη έκθεση, στην οποία ο λογιστής απαριθμεί 31 είδη διαφορετικού κόστους. Ο λεπτός χαρακτήρας αυτής της πράξεως επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι από τα εκτιθέμενα από τον λογιστή προκύπτει ότι η εκτίμηση του λειτουργικού κόστους πραγματοποιείται στο πλαίσιο ενός αρκετά σημαντικού περιθωρίου εκτίμησης. Κατά τον λογιστή, το κόστος αυτό μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύει το 27,5 έως 35 % του κύκλου εργασιών. Πρέπει, συναφώς, να τονιστεί ότι όσο μεγαλύτερη είναι η επιλεγόμενη σχέση του λειτουργικού κόστους τόσο χαμηλότερο θα είναι το καθαρό κέρδος. Όμως, δεδομένου ότι το μίσθωμα εκτιμήθηκε από τον λογιστή σε 50 % του καθαρού κέρδους, θα θεωρηθεί τόσο μικρότερο όσο μεγαλύτερη θα είναι η σχέση των παγίων εξόδων. Η εκτίμηση αυτή του μισθώματος σε ασθενές επίπεδο θα έχει στη συνέχεια ως αναγκαία συνέπεια να θεωρηθεί ότι η σχέση μισθώμα/κύκλος εργασιών είναι με τη σειρά της χαμηλή.

- 135 Τα συμπεράσματα αυτά καθίστανται εναργή από το γεγονός ότι ο λογιστής εκθέτει ότι, με όμοιες όλες τις άλλες συνθήκες, ένα κατάστημα με μικρό κύκλο εργασιών που αντιστοιχεί στην πώληση 260 βαρελιών μπύρας ετησίως θα θεωρηθεί ότι συνεπάγεται σχέση μίσθωμα/κύκλος εργασιών μόνο 11 %, αν το λειτουργικό κόστος εκτιμηθεί σε 35 % του κύκλου εργασιών. Αντιθέτως, η σχέση θα είναι 14,4 %, επομένως δε κοντά στα συμπεράσματα της προσβαλλομένης αποφάσεως, αν το ανωτέρω κόστος εκτιμηθεί στο 27,5 % του κύκλου εργασιών.
- 136 Επομένως, τα συμπεράσματα του λογιστή στηρίζονται σε περίπλοκα υποθετικά δεδομένα, ήτοι στην εκτίμηση του κέρδους και κατά συνέπεια του κόστους που προκύπτει από την εκμετάλλευση ενός καταστήματος λιανικής πωλήσεως ποτών, θεωρούμενου αφηρημένα, τα οποία, λόγω του αριθμού τους και του περίπλοκου χαρακτήρα τους, δεν επιτρέπουν επαρκώς ασφαλή συμπεράσματα, πράγμα που επιβεβαιώνεται από τις ασυνέπειες που μνημονεύθηκαν ανωτέρω.
- 137 Τα συμπεράσματα αυτά δεν αποδεικνύουν επομένως ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτίμησης κρίνοντας ότι τα μισθώματα των μη συνδεδεμένων καταστημάτων αντιστοιχούν γενικώς στο 15 % του κύκλου εργασιών. Η τελευταία αυτή εκτίμηση στηρίζεται επιπλέον σε στερεές βάσεις, που παρατίθενται στην αιτιολογική σκέψη 73 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Πράγματι, η Επιτροπή τόνισε στη σκέψη αυτή ότι από τα πραγματικά στοιχεία που ανέφερε ο OFT προκύπτει ότι «τα ανεξάρτητα καταστήματα καταβάλλουν για το μίσθωμα 2 έως 3 ποσοστιαίες μονάδες επιπλέον του κύκλου εργασιών τους σε σχέση με τους δεσμευμένους μισθωτές και ότι στα ανεξάρτητα καταστήματα τα ισοδύναμα μισθώματα ανέρχονται μεταξύ 14 και 15 % του κύκλου εργασιών». Προσέθεσε ότι το γεγονός αυτό επέτρεψε στον OFT να λάβει ως βάση υπολογισμού της επιδοτήσεως μισθώματος, για την έκθεσή του, τη διαφορά μεταξύ του πραγματικού μισθώματος που καταβάλλουν οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές και του μισθώματος των μη συνδεδεμένων καταστημάτων που εκτιμάται σε 14 έως 15 % του κύκλου εργασιών.
- 138 Ο προσφεύγων θέτει υπό αμφισβήτηση την αξιοπιστία της εκθέσεως του OFT, αναφερόμενος σε μια προφορική ανακοίνωση, τον Ιούνιο του 1996, του αναπληρωτή διευθυντή της Νομικής Υπηρεσίας αυτού του οργανισμού, με την οποία διευκρίνισε ότι ο OFT είχε περατώσει την εν λόγω εξέταση σε τρεις μήνες και ότι ο OFT είχε συνείδηση του γεγονότος ότι το αποτέλεσμα της έρευνας εξηγητάτο σε σημαντικό βαθμό από τη φύση των ληφθέντων στοιχείων και από τα συμπεράσματα που συνήφθησαν από την ερμηνεία τους.

- 139 Πρέπει να τονιστεί συναφώς ότι, στο πλαίσιο της εν λόγω προφορικής ανακοινώσεως, η παρατήρηση του προαναφερθέντος υπευθύνου δεν αναφέρεται στο ζήτημα της εκτιμήσεως του μισθώματος των μη συνδεδεμένων καταστημάτων, αλλά στο πολύ γενικότερο της εκτιμήσεως των αποτελεσμάτων των συμβάσεων προμηθείας μύρας επί του ανταγωνισμού ενόψει της υπάρξεως διαφοράς τιμών. Η εν λόγω παρατήρηση δεν μπορεί επομένως, καθεαυτή, να προκαλέσει αμφιβολίες ως προς τα πραγματικά στοιχεία που έλαβε υπόψη ο OFT και ως προς την ορθότητα των υπολογισμών που πραγματοποίησε ο οργανισμός αυτός.
- 140 Επιπλέον, η Επιτροπή προνόησε, στην αιτιολογική σκέψη 73 της προσβαλλομένης αποφάσεως, να συλλέξει άλλα στοιχεία που επιβεβαιώνουν τα συμπεράσματα του OFT. Συναφώς, αναφέρθηκε σ' ένα έγγραφο της εταιρίας εκτιμήσεως ακινήτων Fleurets, Chartered Surveyors for Hotel and Licensed Property Valuers προς την Bass της 28ης Σεπτεμβρίου 1998, από το οποίο προκύπτει ότι τα μισθώματα που ίσχυαν για τις νέες συμβάσεις μισθώσεως ανεξαρτήτων καταστημάτων κυμαίνονται συχνά μεταξύ 15 και 18 % του κύκλου εργασιών. Διευκρίνισε, επιπλέον, ότι το συμπέρασμα αυτό, ενισχύει τις εκτιμήσεις που παρασχέθηκαν από άλλους εμπειρογνώμονες σε άλλους εγχώριους ζυθοποιούς.
- 141 Ο προσφεύγων επιχειρεί να θέσει υπό αμφισβήτηση τη λυσιτέλεια αυτών των στοιχείων για τον λόγο ότι δεν αποδεικνύεται ότι τα καταστήματα λιανικής πώλησεως ποτών που αποτελούσαν το αντικείμενο αυτής της εκτιμήσεως μπορούν να συγκριθούν από απόψεως ποιότητας και τύπου με τα συνδεδεμένα με την Bass καταστήματα που αποτελούν το δείγμα που έλαβε υπόψη η Επιτροπή και βάσει του οποίου εκτιμήθηκε το μίσθωμα των συνδεδεμένων με την Bass καταστημάτων (αιτιολογική σκέψη 65 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 142 Η διαπίστωση αυτή στηρίζεται στο υποθετικό δεδομένο ότι μόνον καταστήματα που έχουν ισοδύναμη αποδοτικότητα είναι συγκρίσιμα και ότι μια σχέση μίσθωμα/κύκλος εργασιών 15 % μπορεί να έχει εφαρμογή μόνο σε καταστήματα με πολύ μεγάλη αποδοτικότητα. Όμως, όπως εκτέθηκε ανωτέρω, ο προσφεύγων δεν ήταν σε θέση να παρουσιάσει πειστικές ενδείξεις προς στήριξη αυτής της απόψεως.

143 Επομένως, δεν αποδεικνύεται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως κρίνοντας ότι το μίσθωμα των ανεξαρτήτων καταστημάτων έπρεπε να εκτιμηθεί σε 15 % του κύκλου εργασιών.

144 Κατά συνέπεια, δεν αποδεικνύεται επίσης ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως παραλείποντας να ζητήσει να εκτιμηθεί από λογιστή το μίσθωμα, εκφραζόμενο σε ποσοστό επί του κύκλου εργασιών, που πραγματοποιείται από τα συνδεδεμένα με την Bass καταστήματα που αποτελούν το δείγμα που έλαβε υπόψη το θεσμικό όργανο, στην περίπτωση κατά την οποία τα καταστήματα αυτά θα ήταν ανεξάρτητα καταστήματα λιανικής πωλήσεως ποτών.

145 Επομένως, η επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος πρέπει απορριφθεί.

4. *Επί της εκτιμήσεως άλλων αντισταθμιστικών οφελών*

146 Στις αιτιολογικές σκέψεις 76 έως 108 της προσβαλλομένης απόφασεως, η Επιτροπή κατέγραψε και εκτίμησε, επιπλέον της επιδοτήσεως μισθώματος, άλλα οφέλη που θα μπορούσαν να αντισταθμίσουν τη διαφορά τιμών. Πρόκειται για υπηρεσίες προστιθεμένης αξίας, επενδύσεις, συντήρηση και επισκευές, χρηματοοικονομική στήριξη, άμεση λειτουργική υποστήριξη, συμβολή στις δαπάνες εξοπλισμού και αναπτύξεως, καθώς και πράξεις προσφορών στις πωλήσεις.

147 Ο προσφεύγων αιτάται την Επιτροπή, αφενός, για το γεγονός ότι έλαβε υπόψη οφέλη που δεν στηρίζονται σε συμβατική υποχρέωση της Bass και, αφετέρου, για την εκ μέρους του θεσμικού οργάνου εκτίμηση αυτών των οφελών.

α) Επί του επιχειρήματος που αντλείται από το ότι μόνον τα οφέλη που παρέχονται δυνάμει συμβατικής υποχρέωσης έπρεπε να ληφθούν υπόψη

— Επιχειρήματα των διαδίκων

148
έως
149

[...]

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

150 Πρέπει να υπομνηστεί ότι ο σκοπός της εκτιμήσεως των αντισταθμιστικών οφελών ήταν να εξακριβωθεί αν οι βελτιώσεις της διανομής που συνεπάγονται κατ' αρχήν οι τυποποιημένες συμβάσεις μπορούσαν να υλοποιηθούν παρά την ύπαρξη διαφορών τιμών που υφίστανται οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές. Προς τον σκοπό αυτόν, έπρεπε να συγκριθεί συγκεκριμένα η κατάσταση των συνδεδεμένων με την Bass λιανοπωλητών προς αυτήν των ανεξάρτητων μεμονωμένων λιανοπωλητών. Κατά συνέπεια, έπρεπε να ληφθούν υπόψη όλα τα οφέλη που αποκτούν αποκλειστικώς οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές. Συναφώς, δεν είχε σημασία να εξακριβωθεί αν η πηγή των μελών αυτών συνίστατο σε σαφή συμβατική υποχρέωση που παρέχονταν εκουσίως από την Bass, εφόσον ήταν βέβαιο ότι παρέχονταν πράγματι μόνο στους δεσμευμένους λιανοπωλητές και μπορούσαν να εκτιμηθούν ποσοτικώς.

151 Επομένως, το επιχείρημα του προσφεύγοντος πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί της εκτιμήσεως ορισμένων αντισταθμιστικών οφελών

— Επιχειρήματα των διαδίκων

[...]

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

154 Όσον αφορά το παραδεκτό των αιτιάσεων που έχουν ως αντικείμενο τα εκτιθέμενα στην προσβαλλόμενη απόφαση για τις υπηρεσίες προστιθεμένης αξίας, το αποκαλούμενο σύστημα του «προνομίου στηρίξεως» και του προνομίου διαφημιστικών προβολών, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 19, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου και του άρθρου 44, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, το δικόγραφο της προσφυγής πρέπει να περιέχει συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση. Όταν πρόκειται για ισχυρισμό δημοσίας τάξεως, μπορεί να εξεταστεί αυτεπαγγέλτως από το Πρωτοδικείο. Πρέπει να υπομνησθεί ότι η μνεία αυτή που περιέχει συνοπτική έκθεση των λόγων των οποίων γίνεται επίκληση πρέπει να είναι επαρκώς σαφής και ακριβής, ώστε να μπορεί ο μιν καθού να προετοιμάζει την άμυνά του, το δε Πρωτοδικείο να κρίνει την προσφυγή, ενδεχομένως, χωρίς να χρειαστεί πρόσθετες πληροφορίες. Ανάλογες επιταγές ισχύουν οσάκις προς στήριξη ενός λόγου ακυρώσεως προβάλλεται μια αιτίαση (βλ. π.χ., την απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-352/94, *Mo Och Domsjö κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1998, σ. Π-1989, σκέψη 333). Για τη διασφάλιση της ασφάλειας δικαίου και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, επιβάλλεται, για το παραδεκτό μιας προσφυγής, τα ουσιαστικά και νομικά περιστατικά επί των οποίων αυτή στηρίζεται να προκύπτουν, τουλάχιστον συνοπτικώς, αλλά κατά τρόπο λογικό και κατανοητό από το κείμενο του δικογράφου (βλ., π.χ., την απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Φεβρουαρίου 2000, T-145/98, *Projekt κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2000, σ. Π-387, σκέψη 66). Μολονότι το κύριο μέρος του δικογράφου της προσφυγής μπορεί να θεμελιωθεί και να συμπληρωθεί, όσον αφορά συγκεκριμένα σημεία, από αναφορές σε αποσπάσματα συνημμένων σ' αυτό εγγράφων, γενική αναφορά σε άλλα έγγραφα, έστω και συνημμένα στο δικόγραφο της προσφυγής, δεν μπορεί να αντισταθμίσει την έλλειψη ουσιαστών στοιχείων νομικής επιχειρηματολογίας τα οποία, δυνάμει των προμνημονευθεισών διατάξεων, πρέπει να περιλαμβάνονται στο δικόγραφο της προσφυγής (διάταξη του Πρωτοδικείου της 21ης Μαΐου 1999, T-154/98, *Asia Motor France κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1999, σ. Π-1703, σκέψη 49). Επιπλέον, το Πρωτοδικείο δεν έχει υποχρέωση να ερευνά και να εξακριβώνει, στα συνημμένα της

προσφυγής, τους ισχυρισμούς που θα μπορούσε να θεωρήσει ότι αποτελούν τη βάση της προσφυγής, δεδομένου ότι τα συνημμένα αυτά επιτελούν απλώς λειτουργία αποδεικτικών και διευκρινιστικών στοιχείων (απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Νοεμβρίου 1997, T-84/96, Cipeke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-2081, σκέψη 34).

- 155 Εν προκειμένω, οι προπαρατεθείσες αιτιάσεις δεν διευκρινίστηκαν, έστω και με συντομία, στο ίδιο το σώμα του δικογράφου της προσφυγής, αλλ' αποτέλεσαν το αντικείμενο σφαιρικής αναφοράς σ' ένα παράρτημα. Επομένως, είναι απαράδεκτες.
- 156 Όσον αφορά το παραδεκτό της αιτιάσεως που αφορά την άμεση λειτουργική υποστήριξη, που διατυπώθηκε για πρώτη φορά κατά το στάδιο της απαντήσεως, πρέπει να υπομνηστεί ότι από τις διατάξεις του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, το δικόγραφο της προσφυγής πρέπει να περιέχει το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση και ότι απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών, εκτός αν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία. Εντούτοις, ο λόγος ακυρώσεως ο οποίος αποτελεί ανάπτυξη λόγου που έχει προηγουμένως προβληθεί κατά τρόπο άμεσο ή έμμεσο, με το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο και παρουσιάζει στενό σύνδεσμο με αυτόν, πρέπει να κηρύσσεται παραδεκτός (βλ., π.χ., την απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, T-37/89, Hanning κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1990, σ. II-463, σ. 38). Ανάλογη λύση επιβάλλεται για αιτίαση που προβάλλεται προς στήριξη ενός λόγου ακυρώσεως.
- 157 Εν προκειμένω, η νέα αιτίαση, που αντλείται από την αμφισβήτηση του αντισταθμιστικού οφέλους που έγκειται στην άμεση λειτουργική υποστήριξη, διατυπωθείσα εξάλλου πολύ λακωνικά, δεν στηρίζεται σε νέα στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία. Δεν συνιστά ούτε ανάπτυξη αιτιάσεως που έχει προβληθεί προηγουμένως, άμεσα ή έμμεσα, με το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο και παρουσιάζει στενό σύνδεσμο με αυτήν.
- 158 Επομένως, πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη.

159 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο λόγος πρέπει να απορριφθεί.

B — *Επί του λόγου που αντλείται από έλλειψη αιτιολογίας*

Επιχειρήματα των διαδίκων

160
έως
162 [...]]

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

163 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, σε αντίθεση προς τον λόγο που αντλείται από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, ο οποίος αφορά την ουσιαστική νομιμότητα της επίδικης απόφασεως και μπορεί να εξετάζεται από τον κοινοτικό δικαστή μόνον εφόσον προβάλλεται από τον προσφεύγοντα, ο λόγος που αντλείται από έλλειψη ή ανεπάρκεια αιτιολογίας εμπίπτει στην παράβαση ουσιώδους τύπου, κατά την έννοια του άρθρου 230 ΕΚ, και αποτελεί λόγο ακυρώσεως δημοσίας τάξεως τον οποίο ο κοινοτικός δικαστής οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως (απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Μαρτίου 2000, C-265/97 P, VBA κατά Florimex κ.λπ., Συλλογή 2000, σ. I-2061, σκέψη 114).

164 Από την επιβαλλόμενη από το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να καταφαίνεται, κατά τρόπο σαφή και μη επιδεχόμενο παρερμηνεία, η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που εξέδωσε τη βαλλόμενη πράξη, έτσι ώστε να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν το ληφθέν μέτρο και το Δικαστήριο να ασκεί τον έλεγχό του (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-156/98, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-6857, σκέψη 96).

- 165 Η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως, και ιδίως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλομένων λόγων και του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως προς παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες ή άλλα πρόσωπα τα οποία αφορά η πράξη άμεσα και ατομικά (απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Δεκεμβρίου 1999, T-198/98, *Micro Leader Business κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1999, σ. II-3989, σκέψη 40). Δεν απαιτείται να διευκρινίζει η αιτιολογία όλα τα καίρια πραγματικά ή νομικά στοιχεία, διότι το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας αποφάσεως ικανοποιεί τις επιταγές του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται σε σχέση όχι μόνο με το κείμενό της, αλλά και με το πλαίσió της, καθώς και με το σύνολο των νομικών κανόνων που διέπουν το σχετικό θέμα (προπαρατεθείσα απόφαση Γερμανία κατά Επιτροπής, σκέψη 97).
- 166 Δεν μπορεί να απαιτηθεί από την Επιτροπή να αναφέρεται λεπτομερώς σε όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που εξετάστηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία (απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Απριλίου 1995, C-241/91 P και C-242/91 P, RTE και ITP κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. I-743, σκέψη 99). Η Επιτροπή δεν είναι υποχρεωμένη να λαμβάνει θέση επί όλων των επιχειρημάτων που προβάλλουν οι ενδιαφερόμενοι για να στηρίξουν το αίτημά τους, αλλά αρκεί να εκθέτει τα πραγματικά περιστατικά και τις νομικές εκτιμήσεις που έχουν ουσιώδη σημασία στο πλαίσιο της οικονομίας της αποφάσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Νοεμβρίου 2000, T-5/97, *Industrie des poudres sphériques κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2000, σ. II-3755, σκέψη 199).
- 167 Όσον αφορά τη φερόμενη έλλειψη αιτιολογίας της απορρίψεως, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της επιδοτήσεως μισθώματος, των παρατηρήσεων του προσφεύγοντος και του εντεταλμένου από αυτόν ορκωτού λογιστή, οι οποίες διατυπώθηκαν κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, πρέπει να σημειωθεί ότι οι παρατηρήσεις αυτές έχουν, κατ' ουσίαν, ως αντικείμενο την επίκριση της χρησιμοποίησεως της μεθόδου της σχέσεως μίσθωμα/κύκλος εργασιών, που επέλεξε η Επιτροπή, και την υποστήριξη της μεθόδου της σχέσεως μίσθωμα/καθαρό κέρδος. Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι η Επιτροπή εξέτασε, στις αιτιολογικές σκέψεις 68 έως 72 της προβαλλομένης αποφάσεως, τη λυσιτέλεια των σχολίων ενός ορκωτού λογιστή και ορισμένων δεσμευμένων λιανοπωλητών, όπου «υποστηρίζεται ότι, στην πράξη, τα μισθώματα καθορίζονται από εμπειρογνώμονα βάσει του 50 % του καθαρού κέρδους» και υποστηρίζεται «ότι η υπόθεση ότι το μίσθωμα ορθώς βασίζεται στο ποσοστό του κύκλου εργασιών είναι εσφαλμένη και, κατά συνέπεια, ότι είναι επίσης

εσφαλμένη η υπόθεση ότι το μίσθωμα των ανεξάρτητων καταστημάτων βασίζεται στο 15 % του κύκλου εργασιών».

168 Απαντώντας στις παρατηρήσεις αυτές, η Επιτροπή αμφισβήτησε ότι το πρότυπο που παρουσίασε ο λογιστής αντιστοιχεί πράγματι στις συνήθειες που επικρατούν στην ελεύθερη αγορά. Σημείωσε ότι, μολονότι, στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για το μίσθωμα ή την ενδεχόμενη αναθεώρησή του, λαμβάνεται υπόψη το μελλοντικό αποτέλεσμα, άλλα στοιχεία, όπως η θέση στίγμα του καταστήματος στην αγορά και ο συνδυασμός των προϊόντων, λαμβάνονται επίσης υπόψη. Τόνισε ότι το συμβατικό μίσθωμα που διαπραγματεύονται τα μέρη δεν καθορίζεται αυτομάτως βάσει του 50 % του καθαρού κέρδους, αλλά μπορεί να κυμαίνεται, πράγματι, μεταξύ 40 και 60 % του καθαρού κέρδους. Διαπίστωσε ότι η μέθοδος της σχέσεως μίσθωμα/κύκλος εργασιών παρουσιάζει στην πράξη διάφορα πλεονεκτήματα έναντι της μεθόδου που προτείνει ο προσφεύγων. Σημείωσε τέλος ότι, αν πραγματοποιηθεί σύγκριση των αποτελεσμάτων των διαφόρων μεθόδων, δεν θα είναι παράδοξο να διαπιστωθεί ότι συμπίπτουν ως προς τα αποτελέσματά τους.

169 Ενόψει αυτής της λεπτομερούς αιτιολογίας και ακόμη ανεξαρτήτως της νομολογίας κατά την οποία η Επιτροπή δεν οφείλει να αναφέρεται λεπτομερώς σε όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που εξετάστηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία και ότι αρκεί να εκθέτει τα πραγματικά περιστατικά και τις νομικές εκτιμήσεις που έχουν ουσιώδη σημασία στο πλαίσιο της οικονομίας της αποφάσεως, δεν μπορεί εγκύρως να υποστηριχθεί ότι η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη τις παρατηρήσεις του προσφεύγοντος και του ορκωτού λογιστή.

170 Όσον αφορά την εκτίμηση της επιδοτήσεως μισθώματος, ο προσφεύγων προβάλλει κατ' αρχάς ανεπάρκεια αιτιολογίας ως προς την επιλεγείσα μέθοδο για την πραγματοποίηση αυτής της εκτιμήσεως. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή αναφέρθηκε, με την αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, σε τρεις δυνατές μεθόδους εκτιμήσεως αυτής της επιδοτήσεως, ότι επέλεξε τη μέθοδο της σχέσεως μίσθωμα/κύκλος εργασιών λόγω του γεγονότος ότι η μέθοδος αυτή είχε υιοθετηθεί από τον OFT και έκρινε ότι μπορούσε να στηριχθεί στις εργασίες αυτού του οργανισμού. Στη συνέχεια, εξέθεσε λεπτομερώς, στις αιτιολογικές σκέψεις 64 έως

66 και 73 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τον τρόπο με τον οποίο εφάρμοσε τη μέθοδο και αιτιολόγησε, στις αιτιολογικές σκέψεις 67 έως 72 της προσβαλλομένης μεθόδου, σε σχέση με την επίκριση στην οποία προέβησαν οι μισθωτές λιανοπωλητές βάσει της λυσιτέλειας της μεθόδου που στηρίζεται στη σχέση μίσθωμα/καθαρό κέρδος.

- 171 Υπό τις περιστάσεις αυτές, και λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων ως προς την αιτίαση που αντλείται από το ότι δεν ελήφθησαν υπόψη οι παρατηρήσεις που διατύπωσε ο προσφεύγων κατά τη διοικητική διαδικασία, οι οποίες είχαν παρόμοιο αντικείμενο, δεν μπορεί εγκύρως να υποστηριχθεί ότι η Επιτροπή δεν αιτιολόγησε επαρκώς την εκ μέρους της επιλογή, για τον υπολογισμό της επιδοτήσεως μισθώματος, της μεθόδου που στηρίζεται στη σχέση μίσθωμα/κύκλος εργασιών, σε βάρος της μεθόδου που στηρίζεται στη σχέση μίσθωμα/καθαρό κέρδος.
- 172 Ο προσφεύγων θεωρεί επιπλέον ότι η Επιτροπή δεν αιτιολόγησε επαρκώς, στην αιτιολογική σκέψη 65 της προσβαλλομένης αποφάσεως, την εκτίμησή της του μισθώματος αναφοράς των συνδεδεμένων με την Bass καταστημάτων στο επίπεδο του 11,36 % του κύκλου εργασιών. Κατά τον προσφεύγοντα, η κατάλληλη αιτιολογία ως προς το σημείο αυτό θα συνεπήγετο μνεία του συνολικού κύκλου εργασιών των συνδεδεμένων με την Bass λιανοπωλητών, του συνολικού αριθμού των δεσμευμένων λιανοπωλητών και του συνολικού εκ μισθωμάτων εισοδήματος που προέρχεται από όλα τα συνδεδεμένα καταστήματα.
- 173 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι η Επιτροπή διαπίστωσε, στην αιτιολογική σκέψη 65 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η σχέση του 11,36 % προέκυψε από εσωτερικά έγγραφα της Bass, τα οποία ως επί το πλείστον συγκεντρώθηκαν κατά την προετοιμασία των διαπραγματεύσεων για τα μισθώματα ή την αναθεώρησή τους με βάση ένα δείγμα 30 καταστημάτων λιανικής πώλησεως ποτών που επέλεξε η Επιτροπή. Η Επιτροπή διευκρίνισε ότι τα έγγραφα αυτά περιείχαν εκτιμήσεις του κύκλου εργασιών για κάθε κατάσταση λιανικής πώλησεως ποτών βάσει των οποίων υπολογίστηκε η μέση σχέση μίσθωμα/κύκλος εργασιών. Με την αιτιολογία αυτή, η Επιτροπή εξέθεσε συνοπτικώς μεν, πλην όμως σαφώς και με συνέπεια, τα κριτήρια βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε η εκτίμηση της σχέσεως του 11,36 %. Επομένως, η εν λόγω αιτιολογία είναι επαρκής.

- 174 Κατά το μέτρο που η αιτίαση, που διατυπώθηκε προς στήριξη του λόγου που αντλείται από έλλειψη αιτιολογίας, αφορά την αμφισβήτηση της ακρίβειας της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως, στερείται λυσιτέλειας. Πράγματι, η έλλειψη ή η ανεπάρκεια αιτιολογίας αποτελεί ισχυρισμό που αφορά την παράβαση ουσιώδους τύπου, ο οποίος, καθεαυτόν, διαφέρει από τον ισχυρισμό περί ανακρίβειας της αιτιολογίας της αποφάσεως, του οποίου ο έλεγχος εμπίπτει στην εξέταση του βασίμου της εν λόγω αποφάσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 1999, T-266/97, *Vlaamse Televisie Maatschappij κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1999, σ. II-2329, σκέψη 144).
- 175 Δεδομένου ότι καμία από τις αιτιάσεις που διατυπώθηκαν προς στήριξη του λόγου που αντλείται από έλλειψη αιτιολογίας δεν είναι βάσιμη, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.
- 176 Κατά συνέπεια, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 177 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι ο προσφεύγων ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα σύμφωνα με το αίτημα της καθής.
- 178 Δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, η παρεμβαίνουσα θα φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**

- 2) Ο προσφεύγων φέρει τα δικαστικά του έξοδα καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή.**

- 3) Η παρεμβαίνουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα.**

Azizi

Lenaerts

Jaeger

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 21 Μαρτίου 2002.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

M. Jaeger

II - 2136

Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς	II - 2092
Διοικητική διαδικασία	II - 2093
Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων	II - 2095
Επί του παραδεκτού	II - 2097
1. Επί του εννόμου συμφέροντος	II - 2097
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2097
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2097
2. Επί της ενεργητικής νομιμοποίησης του προσφεύγοντος	II - 2098
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2098
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2098
Επί της ουσίας	II - 2101
Α — Επί του λόγου που αντλείται από προδήλως πεπλανημένες εκτιμήσεις	II - 2101
1. Επί της ανεπαρκούς λήψης υπόψη του αποτελέσματος των τυποποιημένων συμβάσεων μισθώσεως επί της αποδοτικότητας των καταστημάτων λιανικής πωλήσεως ποτών που συνδέονται με την Bass	II - 2102
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2103
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2104
2. Επί της αξιολογήσεως της διαφοράς τιμών	II - 2110
α) Επί του ορισμού της διαφοράς τιμών	II - 2110
— Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2110
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2111
β) Επί του ορισμού της ομάδας αναφοράς	II - 2112
— Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2113
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2113
3. Επί του υπολογισμού της επιδοτήσεως μισθώματος	II - 2114
α) Επί της αιτιάσεως που αντλείται από την επιλογή της μεθόδου της σχέσεως μίσθωμα/κύκλος εργασιών	II - 2116
— Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2116
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2116
	II - 2137

β) Επί της αιτιάσεως που αντλείται από την εκτίμηση του μισθώματος των μη συνδεδεμένων καταστημάτων σε 15 % του κύκλου εργασιών	Π - 2118
— Επιχειρήματα των διαδίκων	Π - 2118
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	Π - 2118
4. Επί της εκτιμήσεως άλλων αντισταθμιστικών οφελών	Π - 2127
α) Επί του επιχειρήματος που αντλείται από το ότι μόνον τα οφέλη που παρέχονται δυνάμει συμβατικής υποχρεώσεως έπρεπε να ληφθούν υπόψη	Π - 2128
— Επιχειρήματα των διαδίκων	Π - 2128
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	Π - 2128
β) Επί της εκτιμήσεως ορισμένων αντισταθμιστικών οφελών	Π - 2129
— Επιχειρήματα των διαδίκων	Π - 2129
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	Π - 2129
B — Επί του λόγου που αντλείται από έλλειψη αιτιολογίας	Π - 2131
Επιχειρήματα των διαδίκων	Π - 2131
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	Π - 2131
Επί των δικαστικών εξόδων	Π - 2135